

แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)

องค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ
อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

คำนำ

องค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการพัฒนาท้องถิ่นและให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของประชาชนและเป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ และตามแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดแผนพัฒนาอำเภอโดยยึดแนวทางของแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดใช้เป็นกรอบเพื่อจัดทำ ให้สามารถนำไปปฏิบัติและสามารถใช้ในการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่คณะผู้จัดทำตั้งไว้เพื่อเกิดการพัฒนาท้องถิ่นในระยะยาว

องค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ ขอขอบคุณคณะผู้จัดทำทุกฝ่ายที่ให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) หวังว่าแผนพัฒนาท้องถิ่นจะนำไปใช้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแก่ประชาชนในท้องถิ่นต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลบัวค้อ

๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ส่วนที่ 1 บทนำ	1
ส่วนที่ 2 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	5
ส่วนที่ 3 ผลการพัฒนาท้องถิ่นในปีที่ผ่านมา	12
ส่วนที่ 4 วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาตามแผน	15
ส่วนที่ 5 ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา	35
ส่วนที่ 6 บัญชีสรุปโครงการพัฒนา	70
ส่วนที่ 7 การติดตามและการประเมินผลการนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปปฏิบัติ	176

ส่วนที่ 4

วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์

และ

แนวทางการพัฒนาตามแผน

แนวคิดและองค์ประกอบในการจัดทำกรอบยุทธศาสตร์

Concepts and elements for the preparation of the strategy

- การพัฒนาภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Development under the philosophy of sufficiency economy)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี **ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน ดังนี้**

- **ความพอประมาณ (Modesty)** หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

- **ความมีเหตุผล (Validity)** หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผล ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

- **การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว (Immunization)** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล **ภายใต้เงื่อนไข.....**

- **เงื่อนไขความรู้ (Terms of knowledge)** ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้มาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ - **เงื่อนไขคุณธรรม (Moral terms)** ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย การมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์และความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

- ยุทธศาสตร์การพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13

(พ.ศ.2566 – 2570)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1. การสร้างความเป็นธรรมในสังคม

- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2. การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3. การสร้างความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4. การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5. การสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

● ยุทธศาสตร์ประเทศ (Country Strategy)

วิสัยทัศน์ : “ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขัน คนไทยอยู่ดีกินดี มีความเสมอภาค และเป็นธรรม”

ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ คือ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อหลุดพ้นจากประเทศรายได้

ปานกลาง (Growth & Competitiveness)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 : การลดความเหลื่อมล้ำ (Inclusive Growth)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 : การเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Growth)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 : การสร้างความสมดุลและปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐ (Internal Process)

● นโยบายรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา 11 ด้าน

1. การปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์
2. การรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ
3. การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ
4. การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม
5. การยกระดับคุณภาพบริการด้านสาธารณสุข และสุขภาพของประชาชน
6. การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ
7. การส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน
8. การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม
9. การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร และการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

10. การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาลและการป้องกัน
ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ

11. การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

● ยุทธศาสตร์หลักที่ คสช. ยึดถือเป็นแนวทางในปัจจุบัน 9 ด้าน

1. ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน
3. ยุทธศาสตร์สร้างความเข้มแข็งภาคการเกษตร ความมั่นคงของอาหาร และพลังงาน
4. ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน
5. ยุทธศาสตร์การสร้าง ความเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม
6. ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
7. ยุทธศาสตร์ในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารงานของรัฐวิสาหกิจให้เกิดประโยชน์กับประชาชน ในการใช้บริการอย่างแท้จริง
8. ยุทธศาสตร์ในเรื่องการปรับปรุงระบบโทรคมนาคม เทคโนโลยีของชาติให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนในอนาคตให้ทัดเทียมอาเซียน และประชาคมโลก
9. ยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คอร์รัปชันอย่างยั่งยืน

● ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ เพื่อสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง

1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม
5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี
11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่างๆ หรือกิเลส มีความละเอียดรอบคอบตามหลักของศาสนา
12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ความสัมพันธ์ระหว่างแผนพัฒนาระดับมหภาค

1.1 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2560 โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อรับผิดชอบในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดวิธีการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ ในการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล รวมทั้งกำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

เพื่อให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการจัดทำ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านต่างๆ รวม 6 คณะอันประกอบด้วย คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด ตลอดจนได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวางเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน

สถานการณ์ แนวโน้ม วิสัยทัศน์ และเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ

1. บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เป็นต้นมาได้ส่งผลให้ประเทศไทยมีการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจที่ประเทศไทยได้รับการยกระดับเป็นประเทศในกลุ่มบนของกลุ่มประเทศระดับรายได้ปานกลาง ในด้านสังคมที่มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนส่งผลให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากการเป็นประเทศยากจน และในด้านสิ่งแวดล้อมที่ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบในความหลากหลายเชิงนิเวศ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีความท้าทายต่อการพัฒนาที่สำคัญ อาทิ

อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในปี 2563 ที่ร้อยละ 3.9 ถือว่าอยู่ในระดับต่ำกว่าศักยภาพ เมื่อเทียบกับร้อยละ 6.0 ต่อปีในช่วงเวลาเกือบ 6 ทศวรรษที่ผ่านมา โดยมีสาเหตุหลักจากการชะลอตัวของการลงทุนภายในประเทศและสถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่ยังไม่ฟื้นตัวได้เต็มที่ โครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่ยังไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ภาคบริการและภาคเกษตรมีผลิตภาพการผลิตในระดับต่ำ ขาดการนำเทคโนโลยีเข้ามาเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ประกอบกับแรงงานไทยยังมีปัญหาเรื่องคุณภาพและสมรรถนะที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการในการขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศ

นอกจากนั้น ศักยภาพและคุณภาพของประชากรไทยทุกช่วงวัยยังคงเป็นปัจจัยท้าทายสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ แม้ว่าการเข้าถึงระบบบริการสาธารณะ การศึกษา บริการสาธารณสุข โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ และการคุ้มครองทางสังคมอื่นๆ ของคนไทยมีความครอบคลุมเพิ่มมากขึ้น แต่ยังคงมีปัญหาเรื่องคุณภาพการให้บริการที่มีมาตรฐานแตกต่างกันระหว่างพื้นที่ ซึ่งเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักที่ทำให้ประเทศไทยยังคงมีปัญหาความเหลื่อมล้ำในหลายมิติ ขณะที่ปัญหาด้านความยากจนยังคงเป็นประเด็นท้าทายในการยกระดับการพัฒนาประเทศให้ประชาชนมีรายได้สูงขึ้นและ แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืน ขณะเดียวกันการวางกลยุทธ์ระยะยาวในการฟื้นฟู การใช้ และการรักษาทรัพยากรอย่างบูรณาการเพื่อการพัฒนาประเทศที่ผ่านมายังขาดความชัดเจน ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศยังมีปัญหาการใช้อย่างสิ้นเปลืองและเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว

ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวข้างต้นมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐ การพัฒนาประเทศขาดความต่อเนื่องและความยืดหยุ่นในการตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาของประชาชน ขณะที่ความมั่นคงภายในประเทศยังมีหลายประเด็นที่ต้องเสริมสร้างให้เกิดความเข้มแข็ง ลดความขัดแย้งทางความคิดและอุดมการณ์ที่มีรากฐานมาจากความเหลื่อมล้ำ ความไม่เสมอภาค การขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม และปัญหาการขาดเสถียรภาพทางการเมืองตลอดจนส่งเสริมคนในชาติให้ยึดมั่นสถาบันหลักเป็นศูนย์รวมจิตใจให้เกิดความรักและความสามัคคี

ในขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่มีสัดส่วนประชากรวัยแรงงานและวัยเด็กที่ลดลงและประชากรสูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จะเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ มีความท้าทายมากขึ้น ทั้งในส่วนของเสถียรภาพทางการเงินการคลังของประเทศในการจัดสวัสดิการเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้น การลงทุนและการออม การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ความมั่นคงทางสังคม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนซึ่งจะเป็นประเด็นท้าทายต่อการขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว

2. ปัจจัยและแนวโน้มที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ

แม้ว่าประเทศไทยจะมีตำแหน่งที่ตั้งที่สามารถเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงในภูมิภาคและเป็นประตูสู่เอเชีย แต่การที่มีอาณาเขตติดกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ ทำให้ปัญหาด้านเขตแดนกับประเทศเพื่อนบ้านยังคงเป็นความท้าทายด้านความมั่นคงในอนาคต นอกจากนี้ ประเทศไทยยังคงต้องให้ความสำคัญกับปัญหาด้านความมั่นคงอื่นๆ ที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมีความเชื่อมโยงกันหลายมิติ ที่อาจเป็นประเด็นท้าทายต่อการสร้างบรรยากาศความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชนและระหว่างประชาชนกับประชาชน ซึ่งรวมถึงการสร้างสามัคคีของคนในชาติที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มประชากรไทยที่มีแนวคิดและความเชื่อที่แตกต่างกันอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การขยาย

อิทธิพลและการเพิ่มบทบาทของประเทศมหาอำนาจ ที่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบหลายขั้วอำนาจ หรือเกิดการย้ายขั้วอำนาจทางเศรษฐกิจ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต ขณะที่องค์กรที่ไม่ใช่รัฐ อาทิ องค์กรระหว่างประเทศ และบริษัทข้ามชาติ จะมีบทบาทมากขึ้นในการกำหนดกฎ ระเบียบ ทิศทางความสัมพันธ์และมาตรฐานสากลต่างๆ ทั้งในด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ รวมทั้งการรวมกลุ่มเศรษฐกิจและการเปิดเสรีในภูมิภาคที่นำไปสู่ความเชื่อมโยงในทุกระบบ อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงด้านอาชญากรรมข้ามชาติและเศรษฐกิจนอกระบบ รวมทั้งปัญหาเสพติด การค้ำมนุษย์ และการลักลอบเข้าเมือง

ในทางกลับกัน ความเปลี่ยนแปลงจากโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดจะก่อให้เกิดนวัตกรรมอย่างพลิกผัน อาทิ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ หุ่นยนต์และโดรน เทคโนโลยีพันธุกรรมสมัยใหม่ และเทคโนโลยีทางการเงิน ซึ่งตัวอย่างแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดเหล่านี้ คาดว่าจะเป็นปัจจัยสนับสนุนหลักที่ช่วยให้เศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มที่จะกลับมาขยายตัวได้เข้มแข็งขึ้น แนวโน้มสำคัญที่จำเป็นต้องมีการติดตามอย่างใกล้ชิด อาทิ การรวมกลุ่มทางการค้าและการลงทุนที่จะมีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น การแข่งขันที่คาดว่าจะรุนแรงขึ้นในการเพิ่มผลิตภาพและสร้างความหลากหลายของสินค้าและบริการที่ตอบโจทย์รูปแบบชีวิตใหม่ๆ

นอกจากนั้น ประเทศไทยคาดว่าจะเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดในปี ๒๕๗๔จะก่อให้เกิดโอกาสใหม่ๆ ในการตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคนสูงวัยที่จะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการคาดการณ์ว่าครอบครัวไทยจะมีขนาดเล็กลงและมีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้นประชากรในประเทศไทยจะมีช่วงอายุที่แตกต่างกันและจะมีกลุ่มคนช่วงอายุใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้น การเตรียมความพร้อมของประชากรให้มีคุณภาพและการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการผลิตและการบริการของประเทศจะเป็นความท้าทายสำคัญในระยะต่อไป

ในขณะเดียวกัน โครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมสูงวัย อาจทำให้เกิดความต้องการแรงงานต่างชาติเพิ่มมากขึ้นเพื่อทดแทนจำนวนแรงงานไทยที่ลดลง ซึ่งปัจจัยด้านการเปิดเสรีในภูมิภาคและความก้าวหน้าของการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งในภูมิภาคจะทำให้การเคลื่อนย้ายแรงงานและการย้ายถิ่นมีความสะดวกมากขึ้น และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายประชากรเข้าออกประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มประชากรที่มีศักยภาพซึ่งมีแนวโน้มในการเคลื่อนย้ายไปเรียนหรือทำงานในทั่วทุกมุมโลกสูงขึ้น ทั้งนี้ การย้ายถิ่นส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น จึงอาจจะเป็นไปได้ที่ประเทศไทยจะยังคงเป็นประเทศผู้รับของประชากรจากประเทศเพื่อนบ้านขณะที่ประชากรไทยโดยเฉพาะแรงงานทักษะอาจมีแรงจูงใจในการย้ายถิ่นไปยังประเทศที่มีระดับการพัฒนาที่ดีกว่า อาจทำให้การแย่งชิงแรงงานมีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งจะยังทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมไทย

นอกจากนี้ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศคาดว่าจะมีความรุนแรงมากขึ้นทั้งในเชิงความผันผวน ความถี่ และขอบเขตที่กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งจะสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ตลอดจนระบบผลิตทางการเกษตรที่สัมพันธ์เนื่องกับความมั่นคงด้านอาหารและน้ำ ขณะที่ระบบนิเวศต่างๆ มีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง และมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง

ในการสูญเสียความสามารถในการรองรับความต้องการของมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างไรก็ดี ระดับความรุนแรงของผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกและความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศต่าง ๆ ดังกล่าวที่แต่ละประเทศจะต้องเผชิญจะมีความแตกต่างกัน ทำให้การเป็นสังคมสีเขียวการรักษาและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการจะได้รับความสำคัญและความสนใจจากนานาประเทศรวมทั้งประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกรวมถึงการสร้างสมดุลความมั่นคงด้านพลังงานและอาหารมีแนวโน้มที่จะมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นกฎระเบียบและข้อตกลงด้านสิ่งแวดล้อมจะมีความเข้มข้นและเข้มงวดขึ้น โดยกรอบการพัฒนาตามข้อตกลงระหว่างประเทศต่างๆ ที่สำคัญ เช่น เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และบันทึกความตกลงปารีสจะได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น

แนวโน้มเหล่านี้จะก่อให้เกิดความท้าทายต่อการพัฒนาประเทศในหลายมิติ ทั้งในส่วนของการทำงานและอาชีพ สาขาการผลิตและบริการใหม่ๆ ความมั่นคงของประเทศอันเกิดจากภัยคุกคามและความเสี่ยงด้านอื่นๆ ที่ซับซ้อนขึ้น อาชญากรรมไซเบอร์ รูปแบบการก่อสงครามที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ การเคลื่อนย้ายอย่างเสรีและรวดเร็วของผู้คน เงินทุน ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ เทคโนโลยีและสินค้าและบริการ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่รวดเร็วและคาดการณ์ได้ยากการเกิดขึ้นของโรคระบาด และโรคอุบัติใหม่ที่จะส่งผลให้การเฝ้าระวังด้านการสาธารณสุขในประเทศมีความสำคัญมากขึ้น อาจนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นได้ หากไม่มีมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและรองรับผลกระทบต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งรวมถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบพลิกผันที่จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการเข้าถึงเทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐาน และองค์ความรู้สมัยใหม่มีระดับความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มประชากรต่างๆ โดยการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมดังกล่าวจะส่งผลต่อทั้งการทำงานและอาชีพที่จะมีรูปแบบและลักษณะงานที่เปลี่ยนไป มีความต้องการแรงงานที่มีสมรรถนะสูงเพิ่มมากขึ้น หลายอาชีพอาจหายไปจากตลาดงานในปัจจุบันและบางอาชีพจะถูกทดแทนด้วยระบบอัตโนมัติโดยเฉพาะอาชีพที่ต้องการทักษะระดับต่ำ ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความมั่นคงและคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ปรับตัวไม่ทันหรือขาดความรู้และทักษะที่ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปกระแสโลกาภิวัตน์ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาขยายความเป็นเมือง วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศที่อาจจะมีความแปรปรวนมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจัยทั้งหมดดังกล่าวจะส่งผลให้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

จากปัจจัยและแนวโน้มที่คาดว่าจะส่งผลต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในมิติต่างๆ ข้างต้น เห็นได้ว่าบริบทและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีพลวัตสูง และมีความซับซ้อนหลากหลายมิติ ซึ่งจะส่งผลต่ออนาคตการพัฒนาประเทศอย่างมาก ดังนั้น การพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาที่ครอบคลุมทุกมิติและทุกด้าน การพัฒนาที่เกี่ยวข้อง มีความร่วมมือในลักษณะประชารัฐจากภาคส่วนต่างๆ ในรูปแบบของหุ้นส่วนการพัฒนาที่เป็นการทำงานอย่างบูรณาการ เนื่องจากทุกมิติการพัฒนามีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน โดยประเทศไทยจำเป็นต้องมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความรู้ สมรรถนะ และทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ สามารถรู้เท่าทันและปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข มีอาชีพที่มั่นคง

สร้างรายได้ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์และกติกาใหม่ๆ และมาตรฐานที่สูงขึ้น โดยเฉพาะในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบและปัจจัยส่งเสริมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกัน ทั้งในส่วนของระบบการเรียนการสอน และการพัฒนาทักษะฝีมือที่สอดคล้องกันกับการพัฒนาของคนในแต่ละช่วงวัย ระบบบริการสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับเป็นเจ้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมก้าวทันโลก จากการต่อยอดการพัฒนานบนพื้นฐานนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ส่งผลให้เกิดการสร้างห่วงโซ่มูลค่าทางเศรษฐกิจในทั้งภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรและภาคบริการ กระจายผลประโยชน์จากการพัฒนา ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และนำไปสู่การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกภาคส่วน

นอกจากนี้ ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลความมั่นคงด้านพลังงาน และอาหาร การรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายเชิงนิเวศ การส่งเสริมการค้าเงินชีวิตและธุรกิจ และการพัฒนาและขยายความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่องที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมกับการมีข้อกำหนดของรูปแบบและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการใช้พื้นที่ที่ชัดเจน ขณะที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ กฎหมาย ระบบภาษีต้องมีกลยุทธ์การพัฒนาที่สามารถอำนวยความสะดวกและส่งเสริมให้ประเทศมีศักยภาพการแข่งขันที่สูงขึ้น และสามารถใช้จุดแข็งในเรื่องตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศมากขึ้น รวมทั้งให้ความสำคัญของการรวมกลุ่มความร่วมมือกับนานาประเทศในระดับภูมิภาคและระดับโลก เพื่อกระชับและสร้างสัมพันธ์มิตร เสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทูต ซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างพลังทางเศรษฐกิจและรักษาความมั่นคงของประเทศ โดยจำเป็นต้องสร้างความพร้อมในการที่จะยกระดับมาตรฐานและมีการปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบกติกาสากลในด้านต่างๆ ขณะเดียวกันประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งให้มีการปฏิรูประบบราชการและการเมือง เพื่อให้เกิดการบริหารราชการที่ดีและมีเสถียรภาพทางการเมือง มีการส่งเสริมคนในชาติให้ยึดมั่นสถาบันหลักเป็นศูนย์รวมจิตใจเพื่อให้เกิดความรักความสามัคคี และลดความขัดแย้งภายในประเทศ โดยที่นโยบายการพัฒนาต่างๆ จำเป็นต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับโครงสร้างและลักษณะพฤติกรรมของประชากรที่อาจจะมีความแตกต่างจากปัจจุบันมากขึ้น

ดังนั้น ภายใต้เงื่อนไขโครงสร้างประชากร โครงสร้างเศรษฐกิจ สภาพสังคม สภาพภูมิอากาศสิ่งแวดล้อม และปัจจัยการพัฒนาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการวางแผนการพัฒนาที่รอบคอบและครอบคลุม อย่างไรก็ตาม หลายประเด็นพัฒนาเป็นเรื่องที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการปรับตัวซึ่งจะต้องหยั่งรากลึกลงไปถึงการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างการขับเคลื่อนการพัฒนาให้ประเทศเจริญก้าวหน้าไปในอนาคตจึงจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์ในระยะยาวที่ต้องบรรลุ พร้อมทั้งแนวยุทธศาสตร์หลักในด้านต่างๆ เพื่อเป็นกรอบในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างบูรณาการบนพื้นฐานประชารัฐเพื่อยกระดับจุดแข็งและจุดเด่นของประเทศ และปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนและจุดด้อยต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นเป้าหมายใหญ่ในการขับเคลื่อนประเทศ และถ่ายทอดไปสู่แผนในระดับอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติทั้งในระดับยุทธศาสตร์ ภารกิจและพื้นที่ ซึ่งรวมถึงพื้นที่พิเศษต่างๆ อาทิ เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศสามารถดำเนินการได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืน

3. วิสัยทัศน์ประเทศไทย

“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติ อันได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย การดำรงอยู่อย่างมั่นคง และยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

ความมั่นคง หมายถึง การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครอบครัว และปัจเจกบุคคล และ

มีความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งมิติทางการทหาร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง เช่น ประเทศมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มีความเข้มแข็งเป็นศูนย์กลางและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน มีระบบการเมืองที่มั่นคงเป็นกลไกที่นำไปสู่การบริหารประเทศที่ต่อเนื่องและโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาล สังคมมีความปรองดองและความสามัคคี สามารถนึกกำลังเพื่อพัฒนาประเทศ ชุมชนมีความเข้มแข็ง ครอบครัวมีความอบอุ่น ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคงพอเพียงกับการดำรงชีวิต มีการออมสำหรับวัยเกษียณ ความมั่นคงของอาหาร พลังงาน และน้ำ มีที่อยู่อาศัยและความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

ความมั่งคั่ง หมายถึง ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืนจนเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรมีความอยู่ดีมีสุขได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น และมีการพัฒนาอย่างทั่วถึงทุกภาคส่วนมีคุณภาพชีวิตตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ ไม่มีประชาชนที่อยู่ในภาวะความยากจนเศรษฐกิจในประเทศมีความเข้มแข็ง ขณะเดียวกันต้องมีความสามารถในการแข่งขันกับประเทศต่างๆทั้งในตลาดโลกและตลาดภายในประเทศเพื่อให้สามารถสร้างรายได้ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศตลอดจนมีการสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมแห่งอนาคตเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไป และประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญในเวทีโลก และมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าอย่างแน่นแฟ้นกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย เป็นจุดสำคัญของการเชื่อมโยงในภูมิภาค ทั้งการคมนาคมขนส่ง การผลิต การค้า การลงทุน และการทำธุรกิจ เพื่อให้เป็นพลังในการพัฒนา นอกจากนี้ยังมีความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาต่อเนื่องไปได้ ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญาทุนทางการเงิน ทุนที่เป็นเครื่องมือเครื่องจักร ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้

เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจที่อยู่บนหลักการใช้ การรักษาและการฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศ การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น และสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเอื้ออาทร เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม รัฐบาลมีนโยบายที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืนและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน

โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน ” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย

- 1) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย
  - 2) ขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้
  - 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ
  - 4) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม
  - 5) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ
  - 6) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ
4. ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ
- 4.1 ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
    - (1) การรักษาความสงบภายในประเทศ
    - (2) การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง
    - (3) การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ
    - (4) การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึงองค์การภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ
    - (5) การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม
  - 4.2 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
    - (1) การเกษตรสร้างมูลค่า
    - (2) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต
    - (3) สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว
    - (4) โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก
    - (5) พัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่
  - 4.3 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
    - (1) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม

- (2) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต
  - (3) ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21
  - (4) การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย
  - (5) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี
  - (6) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
  - (7) การเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศ
- 4.4 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
- (1) การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ
  - (2) การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี
  - (3) การเสริมสร้างพลังทางสังคม
  - (4) การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเอง
- 4.5 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- (1) สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว
  - (2) สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล
  - (3) สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ
  - (4) พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง
  - (5) พัฒนาความมั่นคงน้ำ พลังงาน และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
  - (6) ยกระดับกระบวนการทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ
- 4.6 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
- (1) ภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างสะดวกรวดเร็ว โปร่งใส
  - (2) ภาครัฐบริหารงานแบบบูรณาการโดยมียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายและเชื่อมโยงการพัฒนาในทุก ระดับ ทุกประเด็น ทุกภารกิจ และทุกพื้นที่
  - (3) ภาครัฐมีขนาดเล็กลง เหมาะสมกับภารกิจ ส่งเสริมให้ประชาชนและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ
  - (4) ภาครัฐมีความทันสมัย
  - (5) บุคลากรภาครัฐเป็นคนดีและเก่ง ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่น และเป็นมืออาชีพ
  - (6) ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ
  - (7) กฎหมายมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ และมีเท่าที่จำเป็น
  - (8) กระบวนการยุติธรรมเคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนโดยเสมอภาค

1.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ได้จัดทำขึ้นใน

ช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศและสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยได้นำมโนทัศน์หลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญาแนวทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 - 11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน

ในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ครั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำบนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนี้ ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาค และระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และ ทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทารายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 จึงเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในลักษณะการแปลงยุทธศาสตร์ระยะยาวสู่การปฏิบัติ โดยในแต่ละยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ได้กำหนดประเด็นการพัฒนา พร้อมทั้งแผนงาน/โครงการสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกัน ยังได้กำหนดแนวคิดและกลไกการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อกำกับให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทางและเกิดประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย

1. ภาพรวมการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13

1.1 หลักการ

1.2 จุดเปลี่ยนสำคัญในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13

1.3 ประเด็นการพัฒนาหลักที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13

2. การประเมินสภาพแวดล้อมการพัฒนาประเทศ

2.1 สถานการณ์และแนวโน้มภายนอก

2.2 สถานการณ์และแนวโน้มภายใน

3. วัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13

3.1 วัตถุประสงค์

3.2 เป้าหมายรวม

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 มีทั้งหมด 10 ยุทธศาสตร์ โดยมี 6 ยุทธศาสตร์ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และอีก 4 ยุทธศาสตร์ที่เป็นปัจจัยสนับสนุน ดังนี้

4.1 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์

- 4.2 ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม
- 4.3 ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน
- 4.4 ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 4.5 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่ง และยั่งยืน
- 4.6 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทย
- 4.7 ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์
- 4.8 ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม
- 4.9 ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ
- 4.10 ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา
5. การขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 สู่การปฏิบัติ
- 5.1 หลักการ
- 5.2 แนวทางขับเคลื่อนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13
- 5.3 การติดตามประเมินผลแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13

1.3 แผนพัฒนาภาค/แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด/แผนพัฒนาจังหวัด

แผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2560 – 2565 ฉบับทบทวน

1. สภาพทั่วไป

1.1 **ที่ตั้ง** ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งอยู่ระหว่างละติจูด 14°7' ถึง 18°27' เหนือ และลองจิจูด 100°54' ถึง 105°37' ตะวันออก ตั้งอยู่ในตำแหน่งศูนย์กลางของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง โดยมีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้านตะวันออกและด้านเหนือ มีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน และด้านใต้ ติดต่อราชอาณาจักรกัมพูชา โดยมีเทือกเขาพนมดงรัก กั้นพรมแดน

1.2 **พื้นที่และลักษณะภูมิประเทศ** มีพื้นที่รวม 105.53 ล้านไร่ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง มีความลาดเอียงไปทางตะวันออก มีลักษณะคล้ายกระทะ แบ่งเป็น 2 เขตใหญ่ ได้แก่ บริเวณแอ่งที่ราบโคราช อยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำมูลและแม่น้ำชี ลักษณะเป็นที่ราบสูงสลับกับเนินเขา และบริเวณแอ่งสกลนคร อยู่ทางตอนเหนือของภาค ตั้งแต่แนวเขาภูพานไปจนถึงแม่น้ำโขง เทือกเขาที่แบ่งระหว่างแอ่งโคราชและแอ่งสกลนคร ได้แก่ เทือกเขาภูพาน

1.3 **ภูมิอากาศ** มีอากาศร้อนชื้นสลับกับแล้ง แบ่งเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม อากาศจะร้อนและแห้งแล้งมาก จังหวัดที่มีอุณหภูมิสูงสุด คือ อุตรดิตถ์ ฤดูฝน ช่วงเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้มีฝนตกเป็นบริเวณกว้าง แต่มีแนวเทือกเขาตงพญาเย็นและสันคาแพง กั้นลมฝนจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ส่งผลให้พื้นที่แอ่งโคราช ซึ่งเป็นเขตเงาฝนจึงมีสภาพแห้งแล้งกว่าแอ่งสกลนคร จังหวัดที่มีฝนตกมากที่สุด คือ นครพนม ฝนตกน้อยที่สุดคือ นครราชสีมา ฤดูหนาว ช่วงเดือน พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ อากาศหนาวเย็น ได้รับอิทธิพลของลม

มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจากประเทศจีน จังหวัดที่มีอุณหภูมิต่ำสุด คือ จังหวัดเลย

1.4 การใช้ประโยชน์ที่ดิน ในปี 2559 มีพื้นที่รวม 105.53 ล้านไร่ จำแนกเป็นพื้นที่ป่าไม้ 15.66 ล้านไร่ หรือร้อยละ 14.90 พื้นที่ทำการเกษตร 63.87 ล้านไร่ หรือร้อยละ 60.50 และพื้นที่ใช้ประโยชน์อื่นๆ 26.02 ล้านไร่ หรือร้อยละ 24.70 ของพื้นที่ภาค

1.5 ทรัพยากรธรรมชาติ

1.5.1 ดิน สภาพดินเป็นดินทรายไม่อุ้มน้ำ ทำให้ขาดแคลนน้ำ และขาดธาตุอาหาร ได้ดินมีเกลือหิน ทำให้ดินเค็ม จึงมีข้อจำกัดต่อการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร

1.5.2 แหล่งน้ำ มีลุ่มน้ำขนาดใหญ่ 3 ลุ่มน้ำ ได้แก่ แม่น้ำชี มีความยาวประมาณ 765 กิโลเมตร ยาวที่สุดในประเทศไทย มีต้นน้ำที่ทิวเขาเพชรบูรณ์ และไหลไปรวมกับแม่น้ำมูลที่จังหวัดอุบลราชธานี แม่น้ำมูล มีความยาวประมาณ 641 กิโลเมตร ต้นน้ำอยู่ที่เทือกเขาสันกำแพงแล้วไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่จังหวัดอุบลราชธานี นอกจากนี้ยังมีลำน้ำสาขาย่อย ได้แก่ ลำน้ำป่าว ลำน้ำอูน ลำน้ำสงคราม ลำน้ำเสียว ลำน้ำเลย ลำน้ำพอง และลำตะคอง รวมทั้งแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ที่กระจายอยู่ในพื้นที่ เช่น หนองหาร (สกลนคร) และ บึงละหาน (ชัยภูมิ) นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำบาดาล มีปริมาณน้ำในเกณฑ์เฉลี่ย 5 - 10 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ที่ความลึกของบ่อประมาณ 30 เมตร คุณภาพของน้ำบาดาลมีตั้งแต่เค็มจัดกร่อย และจืด เนื่องจากพื้นที่ในแอ่งโคราชและแอ่งสกลนครจะรองรับด้วยหินเกลือ หากเจาะน้ำบาดาลลึกเกินไปอาจจะพบน้ำเค็ม

1.5.3 ป่าไม้ ในปี 2560 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ป่าไม้จำนวน 15.66 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.90 ของพื้นที่ภาค หรือร้อยละ 15.30 ของพื้นที่ป่าไม้ทั้งประเทศ ซึ่งยังต่ำกว่าค่าเป้าหมาย ในการรักษาสมดุลของระบบนิเวศที่จะต้องมียพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นป่าเบญจพรรณ

2. โครงข่ายคมนาคมขนส่งและการบริการสาธารณสุขภาค

2.1 โครงข่ายถนน เชื่อมโยงกับโครงข่ายหลักของประเทศและเชื่อมโยงสู่ประเทศเพื่อนบ้าน สปป.ลาว กัมพูชา และสามารถเชื่อมโยงไปยังเวียดนามและจีนตอนใต้

2.1.1 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ)

2.1.2 เส้นทางแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก - ตะวันตก

2.1.3 เส้นทางใหม่เศรษฐกิจตะวันออก - ตะวันตก 2

2.2 รถไฟ

2.3 สนามบิน

2.4 ด่านชายแดน

2.5 แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่อยู่ระหว่างดำเนินการในภาค ได้แก่ รถไฟความเร็วสูง (ช่วงกรุงเทพฯ - นครราชสีมา ช่วงนครราชสีมา - หนองคาย) รถไฟทางคู่ (ช่วงชุมทางถนนจิระ - ขอนแก่น ช่วงขอนแก่น - หนองคาย ช่วงจิระ - อุบลราชธานี) ทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองและทางพิเศษ (ช่วงบางปะอิน - นครราชสีมา ช่วงระเบียงเศรษฐกิจ EWEC ด้านตะวันออก)

2.6 บริการสาธารณสุขปโภค

2.6.1 ไฟฟ้า

2.6.2 ประปา

3. สภาพเศรษฐกิจและรายได้

3.1 ภาพรวมเศรษฐกิจ

3.2 เศรษฐกิจรายสาขา

3.3 เศรษฐกิจระดับครัวเรือน

4. ประชากรและสังคม

4.1 ประชากร

จำนวนประชากรของภาคมากที่สุดของประเทศ ปี 2560 มีจำนวนประชากร 21.98 ล้านคน หรือร้อยละ 33.20 ของประเทศ เพิ่มขึ้นจาก 21.69 ล้านคน ในปี 2555 และมีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรในช่วงปี 2555 - 2560 โดยเฉลี่ยร้อยละ 0.31 ต่ำกว่าประเทศที่มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 0.54 โดย จังหวัดนครราชสีมา มีประชากรมากที่สุด 2.58 ล้านคน รองลงมา คือ จังหวัดอุบลราชธานี มีประชากร 1.81 ล้านคน และจังหวัดขอนแก่น มีประชากร 1.76 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 12.0 8.50 และ 8.20 ของประชากรภาค ตามลำดับ

4.2 แรงงาน

แรงงานส่วนใหญ่มีความรู้ระดับประถมศึกษา แรงงานระดับอาชีวะมีสัดส่วนน้อยมาก ในปี 2560 มีกำลังแรงงาน 9.63 ล้านคน ส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตร ร้อยละ 50.77 ของกำลังแรงงานของภาค จำนวนแรงงานที่มีความรู้ระดับประถมลดลง จากร้อยละ 57.80 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 56.48 ในปี 2560 มีความรู้ระดับมัธยมต้น เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 16.02 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 17.9 ในปี 2560 ระดับมัธยมปลาย เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11.87 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 11.96 ในปี 2560 แรงงานระดับอาชีวะเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 2.07 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 2.09 ในปี 2560 ระดับอุดมศึกษา เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 7.05 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 9.56 ในปี 2560

4.3 การศึกษา

สถาบันการศึกษามีทุกระดับ โดยระดับอุดมศึกษามี 53 แห่ง ครอบคลุมเกือบทุกจังหวัด แยกเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 36 แห่ง เอกชน 10 แห่ง และสถาบันวิทยาลัยชุมชน 7 แห่ง ในจำนวนนี้เป็นสถาบันวิจัย 12 แห่ง ซึ่งมากที่สุดในประเทศ

4.4 สาธารณสุข

มีสถานบริการสาธารณสุขให้บริการครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ ในปี 2560 มีจำนวนโรงพยาบาลรัฐบาล 323 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลชุมชน (รพช.) 291 แห่ง โรงพยาบาลทั่วไป (รพท.) 23 แห่ง โรงพยาบาลศูนย์ (รพศ.) 9 แห่ง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) จำนวน 3,477 แห่ง

5. ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติ

5.1 สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรป่าไม้มีแนวโน้มลดลง ในปี 2560 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ป่าไม้ จำนวน 15.66 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.90 ของพื้นที่ภาค หรือร้อยละ 15.30 ของพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศ ในช่วงปี 2556 - 2560 มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้ของภาคลดลงเฉลี่ยร้อยละ 0.24 เนื่องจากการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อการเกษตรที่เพิ่มมากขึ้น โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่จังหวัดมากที่สุด ได้แก่ จังหวัดมุกดาหาร รongลงมา คือ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดเลย และจังหวัดอุบลราชธานี

5.2 สถานการณ์ด้านภัยพิบัติ

การเกิดไฟป่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในช่วงปี 2556 - 2560 มีจำนวนการเกิดไฟป่าเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 8.80 โดยปี 2560 เกิดไฟไหม้ป่า จำนวน 878 ครั้ง พื้นที่ถูกไฟไหม้ 9,687 ไร่ ลดลงจาก ปี 2556 ที่มีจำนวน 1,574 ครั้ง และจำนวนพื้นที่ป่าถูกไฟไหม้ 19,622 ไร่ ซึ่งเป็นปีที่เกิดไฟไหม้ป่ามากที่สุด โดยในระหว่างปี 2556 - 2560 เกิดไฟไหม้ป่าเฉลี่ย 1,268.80 ครั้งต่อปี คิดเป็นพื้นที่ที่ถูกไฟไหม้เฉลี่ย 18,741.20 ไร่ต่อปี

6. สถานะแวดล้อม

6.1 จุดแข็ง

6.2 จุดอ่อน

6.3 โอกาส

6.4 ภัยคุกคาม

7. ปัญหาและประเด็นท้าทาย

8. แนวคิดและทิศทางการพัฒนา

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาพื้นฐานด้านการขาดแคลนน้ำ ดินคุณภาพต่ำ ประสบอุทกภัยและ ภัยแล้งซ้ำซาก คนมีปัญหาทั้งในด้านความยากจน และมีปัญหาภาวะทุพโภชนาการ แต่มีความพร้อม ด้านสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัย ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไปสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” จำเป็นจะต้องแก้ไขปัญหามูลฐานควบคู่ไปกับการพัฒนาการวิจัยเพื่อใช้ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจภายในภาคให้มีการเจริญเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมทั้งการแสวงหาโอกาสการนำความรู้ ทุน เทคโนโลยีและนวัตกรรม จากภายนอกมาช่วยขับเคลื่อน โดยการใช้ประโยชน์จากโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับโครงข่ายระบบการคมนาคมขนส่งและพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงและข้อตกลงกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่ม อนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงที่กำลังมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มาเสริมสร้างกิจกรรมการพัฒนาใหม่ ๆ ให้แก่ภาค เพื่อให้มีอัตราการเติบโตที่สูงเพียงพอต่อการลดความเหลื่อมล้ำกับพื้นที่ส่วนอื่นๆ ของประเทศได้ ในระยะยาว

8.1 เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ : พัฒนาอีสานสู่มิติใหม่ให้เป็น “ศูนย์กลางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาค กลุ่มแม่น้ำโขง”

8.2 วัตถุประสงค์

8.2.1 เพื่อแก้ปัญหาปัจจัยพื้นฐานด้านน้ำและดิน ให้เอื้อต่อการประกอบอาชีพ การดำรงชีพ และการพัฒนาเศรษฐกิจของภาค

8.2.2 เพื่อดูแลช่วยเหลือคนจน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี พึ่งพาตนเอง พึ่งพาครอบครัว และพึ่งพากันในชุมชนได้

8.2.3 เพื่อยกระดับการผลิตและการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยใช้ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม สนับสนุนให้การเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคไม่ต่ำกว่าระดับประเทศ

8.2.4 เพื่อเชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่าของระบบเศรษฐกิจภาคเข้ากับระบบเศรษฐกิจของประเทศ และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

8.2.5 เพื่อพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจของอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง และมีบทบาทสนับสนุนประเทศเป็นศูนย์กลางภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

8.3 เป้าหมาย

8.3.1 อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือขยายตัวเพิ่มขึ้น

8.3.2 สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือลดลง

8.4 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด ค่าฐาน ค่าเป้าหมาย

2562 2563 2564 2565 2562 - 2565

อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 892,676

ล้านบาท

(ปี 2559) ขยายตัว ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 3.5

2562 ขยายตัว ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 3.5

2563 ขยายตัว ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 3.5

2564 ขยายตัว ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 3.5

2565 ขยายตัวเฉลี่ย ร้อยละ 3.5 ต่อปี สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค

(Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 0.446

(ปี 2560) ลดลงต่ำกว่า 0.446

8.5 ยุทธศาสตร์การพัฒนา

8.5.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน

8.5.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 แก้ปัญหาความยากจนและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

8.5.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างความเข้มแข็งของฐานเศรษฐกิจภายในควบคู่กับ การแก้ปัญหา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

8.5.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ

8.5.5 ยุทธศาสตร์ที่ 5 ใช้โอกาสจากการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงพื้นที่ เศรษฐกิจหลักภาคกลางและพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) เพื่อพัฒนาเมือง และพื้นที่ เศรษฐกิจใหม่ๆ ของภาค

8.5.6 ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาความร่วมมือและใช้ประโยชน์จากข้อตกลงกับประเทศ เพื่อนบ้านใน การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจตามแนวชายแดนและแนวระเบียงเศรษฐกิจ

□ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

(กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด) พ.ศ. 2566 – 2570

1. ยุทธศาสตร์พัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด พ.ศ. 2566 – 2570 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางของการพัฒนากลุ่มจังหวัด ภายใต้ผลการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อม ศักยภาพ บริบทของการพัฒนาที่ผ่านมาและในอนาคต รวมทั้งสภาพของปัญหาและ ความต้องการของประชาชน โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ดังนี้

1.1 วิสัยทัศน์

“ศูนย์กลางอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร เชื่อมโยงการบูรณาการ การท่องเที่ยว และโลจิสติกส์ สู่อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง”

1.2 เป้าประสงค์ (เชิงวิสัยทัศน์)

เพื่อก้าวไปสู่วิสัยทัศน์และการพัฒนากลุ่มจังหวัดที่พึงปรารถนาในระยะยาว 4 ปี จึงได้กำหนด เป้าหมายหลักในการพัฒนากลุ่มจังหวัดไว้ ดังนี้

- 1) เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมกลุ่มจังหวัด
- 2) เพิ่มผลิตภาพการผลิตพืชเศรษฐกิจหลักให้ได้มาตรฐาน
- 3) เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัด

1.3 ตัวชี้วัดรวม

- 1) ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมกลุ่มจังหวัด
- 2) อัตราการขยายตัวรายได้การท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดที่เพิ่มขึ้น

1.4 ประเด็นยุทธศาสตร์/กลยุทธ์/แนวทางการพัฒนา

กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์การพัฒนาเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ของการพัฒนารายได้ประเด็นยุทธศาสตร์ รวม 3 ประเด็นยุทธศาสตร์ แต่ละประเด็นยุทธศาสตร์มีรายละเอียด ดังนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพการผลิตการเกษตรและอุตสาหกรรมแปรรูป

การเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

- 1) เป้าประสงค์
  - 1.1) เพิ่มคุณภาพผลผลิตทางการเกษตรให้ได้มาตรฐาน
  - 1.2) พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์แปรรูปการเกษตร
- 2) ตัวชี้วัดรายยุทธศาสตร์
  - 2.1) ร้อยละของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้น
  - 2.2) ร้อยละของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคการเกษตรที่เพิ่มขึ้น
  - 2.3) ร้อยละของจำนวนแปลง / ฟาร์มที่ได้รับการรับรอง GAP ที่เพิ่มขึ้น
- 3) กลยุทธ์และแนวทางการพัฒนา ประกอบด้วยกลยุทธ์ 3 กลยุทธ์ ดังนี้
  - 3.1) เพิ่มประสิทธิภาพและมาตรฐานการผลิต
  - 3.2) พัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าพืชเศรษฐกิจหลัก
  - 3.3) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านการค้า การบริการ และโลจิสติกส์

- 1) เป้าประสงค์
  - 1.1) เพิ่มมูลค่าการค้าและการบริการกลุ่มจังหวัด
  - 1.2) เพิ่มผลิตภาพแรงงานในกลุ่มจังหวัด
- 2) ตัวชี้วัดรายยุทธศาสตร์
  - 2.1) ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคการค้าและบริการกลุ่มจังหวัด
  - 2.2) ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของผลิตภาพแรงงาน
- 3) กลยุทธ์และแนวทางการพัฒนา
  - 3.1) พัฒนาศักยภาพ SMEs และเครือข่ายผู้ประกอบการ
  - 3.2) พัฒนาและเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบโลจิสติกส์
  - 3.3) พัฒนาคุณภาพฝีมือแรงงานและเพิ่มทักษะแก่ผู้ประกอบการ
  - 3.4) พัฒนาระบบการตลาดผลิตภัณฑ์กลุ่มจังหวัด

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร

เป้าประสงค์ เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น

- 2) ตัวชี้วัดรายยุทธศาสตร์
  - 2.1) รายได้จากการท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัดที่เพิ่มขึ้น
- 3) กลยุทธ์และแนวทางการพัฒนา
  - 3.1) พัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวและเชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์ชุมชน
  - 3.2) พัฒนาเครือข่ายอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ
  - 3.3) ส่งเสริมกิจกรรมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวกลุ่มจังหวัด
  - 3.4) พัฒนาและยกระดับใหม่ให้เป็นศูนย์กลางแฟชั่นผ้าไหมในภูมิภาค

□ แผนพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม (พ.ศ. 2566 – 2570)

วิสัยทัศน์ จังหวัดมหาสารคาม ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)

“เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรและอาหารคุณภาพ ศูนย์กลางบริการทางการศึกษาและวัฒนธรรมประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี”

เป้าประสงค์รวม

1. ภาคการเกษตรมีความเข้มแข็งและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับจังหวัด
2. การพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน
3. เป็นศูนย์กลางบริการทางการศึกษาและวัฒนธรรม
4. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ปรับโครงสร้างการผลิตด้านการเกษตรให้เอื้อต่อการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารคุณภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการค้า การลงทุน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และวัฒนธรรม เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับสู่การเป็นศูนย์กลางบริการทางการศึกษาและวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนสู่สังคมผู้รักสามัคคี เทิดทูนสถาบันของชาติเอื้ออาทรและสมานฉันท์

1.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดมหาสารคาม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญในการบริหารจัดการการศึกษาและพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาในท้องถิ่นด้วยการเร่งสร้างแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ตลอดจนมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านการศึกษาในท้องถิ่นด้วยการเพิ่มศักยภาพ ประสิทธิภาพ คุณภาพ ความรู้ ความสามารถ ทักษะสำหรับการเรียนการสอน รวมถึงการปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างค่านิยมทางวัฒนธรรม คุณธรรม และจริยธรรมที่ดั่งงามให้แก่นักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษาและประชาชนในท้องถิ่น

กลยุทธ์ ประกอบด้วย

1. พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการการศึกษา และการบริการทางการศึกษา
2. พัฒนาผู้เรียน ผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา
3. สนับสนุนงานวิชาการและกิจกรรมทางการศึกษา

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเข้มแข็งของสังคมและชุมชนในท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น มุ่งเน้นการส่งเสริมการประกอบอาชีพด้วยการสนับสนุนแนวทางการดำรงชีวิตภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสนับสนุนแนวทางตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพของผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กร กลุ่มและเครือข่ายต่างๆ พร้อมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมให้

ประชาชนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ด้วยการสนับสนุนและส่งเสริมการกีฬาในทุกระดับ การรณรงค์ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การป้องกันและลดอุบัติเหตุบนท้องถนน รวมถึงให้การสงเคราะห์ ช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติและผู้ด้อยโอกาสทางสังคมในท้องถิ่น

กลยุทธ์ ประกอบด้วย

1. พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพ
2. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งของสังคม ชุมชน
3. สนับสนุนส่งเสริมกิจกรรม การกีฬา และนันทนาการ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาโครงสร้างการผลิตและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ในท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญต่อกระบวนการ ตั้งแต่ระดับต้นน้ำ ด้วยการสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานการผลิต ปัจจัยที่เอื้อประโยชน์ต่อกระบวนการผลิตในระดับกลางน้ำ จนถึงระบบการตลาดในระดับปลายน้ำ มุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน โครงข่ายคมนาคม แหล่งน้ำสาธารณะ โบราณสถาน และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญควบคู่ไปกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม รวมถึงการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม และภูมิปัญญาของท้องถิ่น

กลยุทธ์ ประกอบด้วย

1. พัฒนาส่งเสริมการเกษตร การพาณิชย์ และการลงทุน
2. พัฒนาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน แหล่งน้ำสาธารณะ โบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยว และจัดการสิ่งแวดล้อม
3. สนับสนุนส่งเสริม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาและเสริมสร้างประสิทธิภาพองค์กร โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการปฏิรูปองค์กร การปรับปรุง กฎ ระเบียบ และพัฒนามาตรฐานการทำงานด้วยการปรับบทบาทโครงสร้างและกลไกการจัดการ ลดขั้นตอนการควบคุมและสั่งการ โดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก และสามารถทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นในจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการสร้างเครือข่ายการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ตลอดจนเพิ่มคุณภาพในการจัดบริการและให้บริการสาธารณะพร้อมปลูกฝังจิตสำนึกของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม พร้อมรับการตรวจสอบจากภาคประชาชนและยึดถือปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมถึงพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ต่อการพัฒนาท้องถิ่น

กลยุทธ์ ประกอบด้วย

1. เพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพการทำงานของท้องถิ่น
2. สนับสนุนช่วยเหลือและประสานการทำงานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กร และหน่วยงานอื่น
3. สนับสนุนหน่วยงานอื่นในการพัฒนาตามที่กฎหมายกำหนด

- ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดตามแผนพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม

(พ.ศ.2566 – 2570)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1. ปรับโครงสร้างการผลิตด้านการเกษตรให้เอื้อต่อการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารคุณภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2. ส่งเสริมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และวัฒนธรรม เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3. ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับการเป็นศูนย์กลางบริการทางการศึกษาและวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4. พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ผู้สังคมเอื้ออาทรและสมานฉันท์

- การวิเคราะห์ศักยภาพของท้องถิ่นในภาพรวมของจังหวัด (SWOT Analysis of the Potential of the Province)

เมื่อพิจารณาข้อมูลจากสภาพความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครอง การคมนาคมขนส่ง โครงสร้างพื้นฐาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โบราณสถานและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ รวมถึงบริบทในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนำมาวิเคราะห์ในภาพรวมของจังหวัดมหาสารคาม พบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths : S)

- มีความได้เปรียบด้านแหล่งการเรียนรู้ที่มีจำนวนมากและความหลากหลายสาขาอาชีพในการนำไปใช้

ประโยชน์

- มีแหล่งผลิตพืชเศรษฐกิจหลัก(ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา)จำนวนมาก
- มีความได้เปรียบด้านระยะทางขนส่งระหว่างจังหวัด ประหยัด สะดวก รวดเร็ว
- มีแหล่งโบราณสถานเก่าแก่ที่สำคัญอายุนับพันปีเหมาะแก่การท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์และเชิงศึกษาวิจัย
- มีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีชื่อเสียง(เสื่อกก)และกลุ่มผลิตไหมจำนวนมาก

จุดอ่อน (Weaknesses : W)

- ประชาชนในท้องถิ่นขาดการเรียนรู้ ขาดคุณภาพ ขาดคุณธรรมและจริยธรรม
- ขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสร้างแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น
- ประชาชนในท้องถิ่น ยังไม่สามารถเข้าถึงการให้บริการสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึง
- โครงสร้างพื้นฐาน ด้านคมนาคมขนส่ง และแหล่งน้ำขาดการดูแลบำรุงรักษา
- ประชาชนในท้องถิ่น ยังขาดความเชื่อมั่นต่อประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น

- โอกาส (Opportunities : O)
- นโยบายการปฏิรูประบบการศึกษาในทุกกระบวนถึงสถานศึกษาในสังกัดขององค์กรปกครองส่วน
- ท้องถิ่น
- นโยบายการสนับสนุนและส่งเสริมปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกร
  - นโยบายการเพิ่มจำนวนแหล่งน้ำขนาดเล็กให้ครอบคลุมทุกพื้นที่
  - นโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบคมนาคมขนส่งให้มีความเชื่อมโยง
- ภัยคุกคาม/ปัญหาอุปสรรค (Threats : T)
- ปัญหาจากภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี (น้ำท่วม ภัยแล้ง ภัยหนาว)
  - ปัญหาโรคติดต่อร้ายแรงจากพืช คนและสัตว์ ที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงสายพันธุ์
  - ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมสังคม การเมือง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการ
- สื่อสารที่
- ไร้พรมแดน
- ปัญหาความผันผวนของเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อท้องถิ่น
- **ปัญหาและความต้องการ (Problems and needs)**
    1. พัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและการเรียนรู้ทั้งในระบบและการศึกษาทางเลือก
    2. พัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะ
    3. พัฒนาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งและแหล่งน้ำสาธารณะ
    4. ยกระดับคุณภาพชีวิต และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม
    5. สร้างเครือข่ายและประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วน
    6. พัฒนาศักยภาพและการบริหารจัดการท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดมหาสารคาม

General and baseline data of Maha Sarakham

ประวัติเมืองมหาสารคาม (History of Mahasarakham Provincial)

จังหวัดมหาสารคาม ถือว่าเป็นจังหวัดที่มีแหล่งโบราณคดีที่สำคัญและมีประวัติความเป็นมายาวนานหลายร้อยปี เพราะได้พบหลักฐานทางโบราณคดีที่สำคัญ ที่แสดงให้เห็นว่าได้รับอิทธิพลทางพุทธศาสนา มาตั้งแต่สมัยคุปตะตอนปลายละบัตละของอินเดียผ่านเมืองพุกามมาในรูปแบบของศิลปะสมัยทวารวดี เช่น พบหลักฐานเป็น พระกันทรวิชัย(Phra Kantharawichai) มีลักษณะเป็นพระพิมพ์เนื้อดินเผา บริเวณเมืองกันทรวิชัย (ตำบลโคกพระในปัจจุบัน) และพบพระบรมสารีริกธาตุ บริเวณเมืองนครจำปาศรี นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ผ่านทางชนชาติขอม ในรูปแบบสมัยลพบุรี เช่น กู่สันตรัตน์ กู่บ้านเขวา กู่บ้านแดง และกู่อื่น ๆ รวมไปถึงจนถึงเทวรูปและเครื่องปั้นดินเผาของขอมอยู่ตามผิวดินทั่ว ๆ ไปในเขตจังหวัดมหาสารคาม เดิมจังหวัดมหาสารคามมีชนหลายเผ่าอาศัยอยู่ เช่น ชาวไทยพื้นเมือง ชาวไทยญ้อ และชาวภูไท ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี **ฮีตสิบสอง คองสิบสี่**(Conservative Tradition of Twelve Months) ประกอบอาชีพด้านกสิกรรมหรือเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย มีการไปมาหาสู่กันช่วยเหลือพึ่งพากันตามแบบของคนอีสานทั่วไป ครั้นต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ยก **“บ้านลาดกุดยางใหญ่”** ขึ้นเป็นเมืองมหาสารคาม เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2408 โดยแยกพื้นที่และพลเมืองราวสองพันคนมาจากเมืองร้อยเอ็ดและโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ **ท้าวมหาชัย(กวต ภาภูตานนท์)** เป็น **พระเจริณราชเดช เจ้าเมืองคนแรก**ของเมืองมหาสารคาม โดยมี **ท้าวบัวทอง** เป็นผู้ช่วยขึ้นกับเมืองร้อยเอ็ด

ในปี พ.ศ. 2412 ได้โปรดเกล้าฯ ให้แยกเมืองมหาสารคามออกจากเมืองร้อยเอ็ด ขึ้นตรงกับกรุงเทพมหานคร โดยเมืองร้อยเอ็ดได้แบ่งพลเมืองให้ไปอีกเจ็ดพันคน เป็นพลเมืองเดิมที่อพยพมาจากเมืองนครจำปาศักดิ์ ซึ่งท้าวมหาชัยและท้าวบัวทองนั้น เป็นหลานโดยตรงของ**พระยาขัติยวงศา(สีลัง)** เจ้าเมืองคนที่ 2 ของเมืองร้อยเอ็ด มีกองบัญชาการ ตั้งอยู่บนเนินสูงแห่งหนึ่งใกล้กุดนางใย และได้สร้างศาลเจ้าพ่อหลักเมืองและศาลเจ้าพ่อมหศักดิ์ขึ้นเป็นที่สักการะของชาวเมืองมหาสารคาม

ในปี พ.ศ. 2456 ได้มีการสร้างวัดดอนเมืองขึ้น แล้วเปลี่ยนชื่อเป็น **วัดข้าวฮ้าว(วัดธัญญาวาส)** และย้ายกองบัญชาการเมืองหรือศาลากลาง ไปอยู่ริมหนองกระทุ่มด้านเหนือของวัดโพธิ์ศรีในปัจจุบันมี **หม่อมเจ้าณพมาศ นวรัตน์** เป็นปลัดมณฑลประจำจังหวัด โดยความเห็นชอบ ของ **พระมหาอำมาตยาธิบดี(เส็ง วิริยะศิริ)** และได้ย้ายศาลากลางมาอยู่ ณ ที่ตั้งศาลากลางหลังเดิม ตำบลตลาด (ที่ว่าการอำเภอเมืองมหาสารคามปัจจุบัน) ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 ได้ย้ายศาลากลางมาตั้งอยู่ ณ ที่ตั้งปัจจุบัน (ตำบลแวงน่าง ถนนเลี่ยงเมืองสายมหาสารคาม – ร้อยเอ็ด) มีผู้ดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคามมาแล้ว รวม 47 คน และผู้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคามคนปัจจุบัน คือ **นายชยาวุธ จันทร** (ที่มา : วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี)

ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัด คือ รูปต้นรังใหญ่กับทุ่งนา (Burmese sal tree and farm)
 ดอกไม้ประจำจังหวัด คือ ดอกลั่นทมขาวหรือดอกกลีลาวดีขาว (Frangipani flowers white)
 ต้นไม้ประจำจังหวัด คือ ต้นมะรุมป่า (Horseradish forest tree)

คำขวัญประจำจังหวัด คือ “พุทธมณฑลอีสาน ถิ่นฐานอารยธรรม ผ้าไหมล้ำเลอค่า ตักสิลานคร”
 (Isans Buddhist Park , Home of Civilization , Surpassing Quality Silk , City of Taxila)

ด้านกายภาพ (Physical)

สภาพพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม มีรูปร่างลักษณะคล้าย “นกอินทรียกัลบหัว” ตั้งอยู่บริเวณจุดศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือเรียกว่า “สะดืออีสาน”(Nevel of Isan) อยู่ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย มีพื้นที่ขนาด 5,291.68 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3.3 ล้านไร่ เป็นอันดับที่ 15 ของภาค และเป็นอันดับที่ 42 ของประเทศ ห่างจากกรุงเทพฯ ทางรถยนต์ 475 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดกาฬสินธุ์
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดสุรินทร์และจังหวัดบุรีรัมย์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดขอนแก่นและจังหวัดบุรีรัมย์

จังหวัดมหาสารคาม มีภูมิประเทศค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด ไม่มีภูเขา ส่วนใหญ่มีแต่ทุ่งนา สลับป่าโปร่งและไม้เขตร้อนหรือที่เรียกว่า “ป่าโคก”(Forest Hump) พื้นที่โดยทั่วไปมีความสูงจากระดับน้ำทะเล ประมาณ 130 - 230 เมตร ทิศตะวันตกและทิศเหนือจะเป็นที่ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในเขตอำเภอโกสุมพิสัย อำเภอเชียงยืนและอำเภอกันทรวิชัย มีพื้นที่ครอบคลุมประมาณครึ่งหนึ่งของพื้นที่ทั้งจังหวัด และค่อย ๆ ลาดเทลงมาทางทิศตะวันออกและทิศใต้

สภาพพื้นที่และภูมิประเทศของจังหวัดมหาสารคาม สามารถแบ่งออกได้ 3 ลักษณะ คือ

- 1) พื้นที่ลักษณะราบเรียบจนถึงค่อนข้างราบเรียบ ส่วนใหญ่อยู่บริเวณที่ราบลุ่มริมน้ำ เช่น ที่ราบลุ่มริมแม่น้ำชี ในบริเวณอำเภอเมือง อำเภอโกสุมพิสัย และทางตอนใต้ของจังหวัดบริเวณแถบชายทุ่งกุลาร้องไห้
- 2) พื้นที่ค่อนข้างราบเรียบสลับกับลูกคลื่นลอนลาด ส่วนใหญ่พบทางบริเวณตอนเหนือของอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย เป็นแนวยาวไปทางทิศตะวันออก จนถึงเขตอำเภอเมือง
- 3) พื้นที่ที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดสลับกับพื้นที่ลูกคลื่นลอนชัน พบทางตอนเหนือ และ ตะวันตกของจังหวัด บริเวณนี้มีเนื้อที่ประมาณครึ่งหนึ่งของเนื้อที่ทั้งจังหวัด

ลักษณะภูมิอากาศ (Weather)

จังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมเมืองร้อน (Tropical Monsoon Climate) กล่าวคือ ในช่วงที่มีมรสุมฤดูร้อนจะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากมหาสมุทรอินเดียและจะมีลักษณะฝนตกสลับกับอากาศแห้ง (Wet and Dry Climate) มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมไปจนถึง

เดือนมิถุนายน ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคมไปจนถึงเดือนตุลาคมและฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ ทั้งนี้สภาพอากาศทั่วไปของจังหวัดมีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย เท่ากับ 77 % (ที่มา: สถาบันอุตุนิยมวิทยาจังหวัดมหาสารคาม)

โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)

ปัจจุบันจังหวัดมหาสารคามมีระบบขนส่งเพียงอย่างเดียว คือ เส้นทางรถยนต์ โดยใช้เส้นทางจากกรุงเทพฯ ผ่านจังหวัดสระบุรี – จังหวัดนครราชสีมา – อำเภอบ้านไผ่ - จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีรถโดยสารประจำทางให้บริการมาถึงตัวจังหวัดวันละหลายเที่ยว ยังไม่มีทางรถไฟตัดผ่าน แต่สามารถใช้บริการได้ที่สถานีรถไฟในจังหวัดขอนแก่น แล้วต่อรถยนต์มาจังหวัดมหาสารคาม อีกประมาณ 71 กิโลเมตร และอีกสถานีหนึ่งคือสถานีรถไฟอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น จากนั้นต่อรถยนต์มาจังหวัดมหาสารคาม อีกประมาณ 69 กิโลเมตร จังหวัดมหาสารคามไม่มีสนามบินหรือท่าอากาศยาน แต่สามารถใช้บริการได้ที่ท่าอากาศยานของจังหวัดข้างเคียง เช่น ท่าอากาศยานขอนแก่น ท่าอากาศยานร้อยเอ็ด เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ทำให้จังหวัดมหาสารคาม เป็นจังหวัดที่ยังไม่มีความพร้อมในด้านการผสมผสานในระบบขนส่งหรือโลจิสติกส์ (Logistics) นอกจากนี้มีเส้นทางสำหรับใช้ในการติดต่อค้าขายและลำเลียงผลผลิตทางการเกษตรภายในเขตจังหวัด คือ ทางหลวงชนบทหรือทางหลวงท้องถิ่น (Local road) โดยจังหวัดมีทางหลวงชนบทหรือทางหลวงท้องถิ่น ระยะทางยาวรวม 1,502.326 กม. ซึ่งปัจจุบันอยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย ถนนลูกรัง ถนนลาดยาง และถนนคอนกรีต รวมระยะกว่า 1,000 กม. (ที่มา : กองช่าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม)

ในระบบชลประทานและแหล่งน้ำสาธารณะ จังหวัดมหาสารคาม มีแหล่งน้ำสำหรับใช้ในการเกษตร ประกอบด้วย พื้นที่ชลประทาน 53,132 ไร่ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 152 โครงการ มีพื้นที่รับประโยชน์ 2,280 ไร่ หนองน้ำและคลองธรรมชาติ 390 โครงการ พื้นที่รับประโยชน์กว่า 700 ไร่ แหล่งน้ำในไร่นา 1,423 โครงการ ชุดสระ 6,205 โครงการ ฝายทดน้ำในลำน้ำธรรมชาติ 25 โครงการ สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า 82 แห่ง ซึ่งปัจจุบันอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด (ที่มา : สนง.จังหวัดมหาสารคาม ข้อมูลจากแผนพัฒนาจังหวัด)

การเมืองและการปกครอง (Politics and Government)

จังหวัดมหาสารคาม แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ 133 ตำบล 1,944 หมู่บ้าน 1,974 ชุมชน มีผู้นำชุมชนไม่น้อยกว่า 20,000 คน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ประธานชุมชน/อสม.) มีประชากร จำนวน 960,588 คน (ที่มา : สำนักทะเบียนกลาง ณ 31 ธันวาคม 2557) มีครัวเรือน 256,835 ครัวเรือน (ที่มา : พัฒนาชุมชนจังหวัดมหาสารคาม ข้อมูล ณ ปี 2556) มีหน่วยงานในจังหวัด ประกอบด้วย ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ และรัฐวิสาหกิจ รวมกว่า 250 หน่วยงาน โดยมี อปท. จำนวน 143 แห่ง มี 3 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 19 แห่ง (เทศบาลเมืองมหาสารคาม 1 แห่ง เทศบาลตำบล 18 แห่ง) และองค์การบริหารส่วนตำบล 123 แห่ง

ด้านเศรษฐกิจและการคลัง (Economic and Financial)

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) ณ ราคาประจำปี พ.ศ.2556 มีมูลค่าเท่ากับ 55,468 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 51,046 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2555 เท่ากับ 4,422 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 8.66 โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (GPP per capita) ในปี พ.ศ. 2556 เท่ากับ 53,509 บาท เพิ่มขึ้นจาก 49,390 บาท ในปี พ.ศ. 2555 เท่ากับ 4,119 บาท ขยายตัวร้อยละ 8.34 (ที่มา : แผนพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ.2557 – 2560 ฉบับทบทวน) และมีครัวเรือนยากจน(ตกเกณฑ์รายได้ตามข้อมูล จปฐ.) ณ ปี 2557 จำนวน 1,412 ครัวเรือน ซึ่งถือว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังมีฐานะยากจน

ด้านเกษตรกรรม (Agriculture)

ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัด ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยในปี พ.ศ. 2557 พบว่า จังหวัดมีพื้นที่ทั้งหมด 3.3 ล้านไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตร 2.6 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 78.79 ของพื้นที่จังหวัด แต่พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่เหมาะสมกับการเกษตร เนื่องจากเป็นดินทราย ดินเค็มและดินลูกรัง ทั้งนี้เป็นพื้นที่นามากที่สุดเท่ากับ 2,204,474 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 67.45 ของพื้นที่ใช้ประโยชน์

พืชเศรษฐกิจหลักในจังหวัด ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย และยูคาลิปตัส โดยในปี 2555 มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปี 2,329,364 ไร่ พื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปรัง 270,823 ไร่ พื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลัง 139,539 ไร่ พื้นที่เพาะปลูกอ้อย 165,209 ไร่ และ เพาะปลูกยูคาลิปตัส 16,908 ไร่ (ที่มา : สนง.เกษตรจังหวัดมหาสารคาม ข้อมูล ณ เมษายน 2555) สัตว์เศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร ในจังหวัด ประกอบด้วย ไก่พื้นเมือง ไก่ไข่ ไก่เนื้อ โคเนื้อ โคนม นอกจากนี้ยังมีสัตว์เศรษฐกิจอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก เช่น เป็ด แพะ แกะ ไก่ทรงวง นกกระจอกเทศ หมูป่า พันธุ์ปลานิล ไน ตะเพียน ยี่สกเทศ และ พันธุ์กิ้งก่ามกราคม เป็นต้น (ที่มา : สนง.ปศุสัตว์จังหวัดมหาสารคาม)

จังหวัดมหาสารคาม มีจำนวนครัวเรือนในภาคการเกษตร จำนวน 161,137 ครัวเรือน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 356 กลุ่ม กลุ่มยุวเกษตรกร จำนวน 97 กลุ่ม กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร จำนวน 219 กลุ่ม กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 1,957 แห่ง และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน จำนวน 6 เครือข่าย (ที่มา : สนง.เกษตรจังหวัดมหาสารคาม)

ด้านอุตสาหกรรม (Industrial)

จังหวัดมหาสารคาม มีการประกอบการอุตสาหกรรม หลายประเภท/กลุ่ม/สาขา รวม 375 แห่ง โดยมีทั้งที่ขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกสภาอุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคามและที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียน อุตสาหกรรมที่มีมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ อุตสาหกรรมโลหะ รองลงมาคือ อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ และอุตสาหกรรมขนส่ง (ที่มา : สนง.อุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม)

ด้านการพาณิชย์ (Commercial)

จังหวัดมหาสารคาม มีการจัดตั้ง บริษัท/ห้างหุ้นส่วนจำกัด ธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินจำนวนมาก โดยสินค้าที่นำเข้ามาจำหน่ายในจังหวัดส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่ไม่สามารถผลิตได้ในจังหวัด เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง ปูนซีเมนต์ ไม้แปรรูป อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เครื่องใช้ไฟฟ้า บุหรี่ สุรา รถยนต์ เครื่องจักรกล อะไหล่ และอุปกรณ์

ผักและผลไม้บางชนิด สินค้าส่งออก ส่วนใหญ่เป็นสินค้าการเกษตร คือ ข้าวเปลือก แป้งมันสำปะหลัง และสินค้าหัตถกรรม (OTOP)

ด้านแรงงาน (Labor)

จังหวัดมหาสารคาม พบว่ามีประชากรอยู่ในภาคแรงงาน (อายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป) ซึ่งจากการสำรวจเมื่อปี 2554 มีจำนวน 826,782 คน โดยแยกเป็นชาย 404,809 คน หญิง 421,973 คน ในจำนวนนี้มีผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานและมีงานทำ 625,219 คน เป็นผู้ว่างงานจำนวน 5,047 คน นอกจากนี้ มีผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 196,516 คน (ที่มา : สنج.แรงงานจังหวัดมหาสารคาม)

ด้านการศึกษา (Education)

เดิมจังหวัดมหาสารคาม ได้ชื่อว่าเป็น เมืองแห่งการศึกษา หรือ “ตักสิลานคร”(City of Taxila) เนื่องจากเป็นที่รวมของสถาบันการศึกษาในทุกระดับ มีหลากหลายสาขาอาชีพ ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา และเป็นจังหวัดที่มีสถานศึกษาเกือบทุกสังกัดกระจายอยู่ในจังหวัด ดังนี้

- สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวม 633 แห่ง

- สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม(Mahasarakham Provincial Administrative Organization) จำนวน 20 โรงเรียน และปัจจุบันได้มีการจัดตั้ง อุทยานการเรียนรู้มหาสารคาม(Mahasarakham Knowledge Park : MK Park) ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญเพียงแห่งเดียวในจังหวัดที่ให้บริการทางการศึกษาได้อย่างครบครัน ตั้งอยู่ศาลากลางจังหวัดหลังเก่า ภายใต้การกำกับดูแลของ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม นอกจากนี้ยังมี สังกัดเทศบาล(เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล) และสังกัด องค์กรบริหารส่วนตำบล

- สังกัดการศึกษาเอกชนจังหวัดมหาสารคาม, สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.), ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดมหาสารคาม, สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยมหาสารคามและมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม, วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม, วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีจังหวัดมหาสารคาม, วิทยาลัยสารพัดช่างมหาสารคาม, วิทยาลัยการอาชีพวาปีปทุม, วิทยาลัยการอาชีพพยัคฆภูมิพิสัย, สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม, โรงเรียนปริยัติธรรมแผนกธรรมบาลี โรงเรียนศาสนาแผนกสามัญศึกษา, และสังกัดสถานศึกษาอื่นๆ เช่น สำนักบริหารการศึกษารัฐบาลท้องถิ่น, วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม เป็นต้น

ด้านการศาสนา (Religions)

ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดนับถือศาสนาพุทธ ส่วนที่นับถือศาสนาอื่น ๆ เช่น ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม จะมีเฉพาะในกลุ่มเพียงเล็กน้อย ส่วนวัดในพระพุทธศาสนา มีจำนวนทั้งหมด 930 แห่ง ประกอบด้วย วัดมหานิกาย 886 แห่ง วัดธรรมยุติกนิกาย 44 แห่ง เป็นวัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา 333 แห่ง มีสำนักสงฆ์ 597 แห่ง ที่พักสงฆ์ 315 แห่ง โดยมี พระภิกษุ และสามเณร รวมทั้งสิ้นจำนวน 5,219 รูป (ที่มา : สنج.พุทธศาสนาจังหวัดมหาสารคาม)

ด้านการท่องเที่ยว (Tourism)

จังหวัดมหาสารคาม นับว่ามีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นในภาคอีสาน ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางศาสนา แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และหัตถกรรม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้สามารถนำไปพัฒนาเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีได้นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญ ดังนี้

- แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และศาสนสถาน ได้แก่

(1) พระธาตุนาดูน (PhraThat Na Dun) ตั้งอยู่ที่อำเภอนาดูน ถือเป็นแหล่งขุดค้นทางประวัติศาสตร์โบราณคดี ที่แสดงถึงความรุ่งเรืองของพุทธศาสนาในพุทธศตวรรษ ที่ 13 -15 สมัยทวารวดี โดยมีการค้นพบสถูปบรรจุ พระบรมสารีริกธาตุ (Lord Buddha's Relics)

(2) พระพุทธกัณฑ์วิชัย (Phra Phuttha Kantharawichai) สร้างขึ้นในสมัยธรรมนายก เป็นพระพุทธรูปที่สร้างขึ้นในโอกาส ที่กรุงรัตนโกสินทร์มีอายุครบ 200 ปี โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีเททองด้วยพระองค์เอง

(3) วัดมหาชัยหรือวัดเหนือ (Wat Mahachai) เป็นวัดพระอารามหลวง ชั้นตรี ชนิดสามัญ และเป็นวัดเก่าแก่ในตัวเมือง สร้างขึ้นเมื่อครั้งตั้งเมืองมหาสารคาม โดยท้าวมหาชัย (กวด)เจ้าเมืองคนแรก ภายในวัดประดิษฐาน พระพุทธรูปเก่าแก่และเจดีย์บรรจุอัฐิผู้สร้างเมืองมหาสารคาม มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นที่รวบรวมข้าวของที่มีคุณค่าทางศิลปะไว้

(4) พระพุทธมิ่งเมือง(Phra Phuttha Ming Mueang) ประดิษฐานอยู่ที่วัดสุวรรณาวาส ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย เป็นพระพุทธรูปที่สร้างคู่กับพระพุทธรูปยืนมงคล สร้างในสมัยทวารวดี

(5) พระพุทธรูปยืนมงคล (Mongkhon Standing Buddha) ประดิษฐานอยู่ที่ใต้ต้นโพธิ์ที่วัดพุทธมงคล บ้านสระ ตำบลธารราษฎร์ อำเภอกันทรวิชัย เป็นพระพุทธรูปสมัยทวารวดี สร้างด้วยหินทรายแดง เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองมีประวัติว่าสร้างวันเดียวกับพระพุทธรูปยืนมิ่งเมือง ผู้ชายช่วยกันสร้างพระพุทธมิ่งเมือง ผู้หญิงช่วยกันสร้างพระพุทธรูปยืนมงคล พระพุทธรูปทั้ง 2 องค์นี้ เป็นปางสงฆ์

(6) กุสันตรัตน์ (Ku Santarat) ตั้งอยู่ที่ บ้านกุโนนเมือง ตำบลกุสันตรัตน์ อำเภอนาดูน มีอาคารศิลปะแลงที่มีสภาพค่อนข้างดี 1 หลัง และมีแนวกำแพงศิลปะแลงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าล้อมรอบสันนิษฐานว่าเป็นศาสนสถาน ที่พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 สร้างขึ้นในช่วงพุทธศตวรรษ ที่ 18

- แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและหัตถกรรม ได้แก่

(1) พิพิธภัณฑ์บ้านอีสาน (Ban Isans Museum) ตั้งอยู่ทางซ้ายมือก่อนถึงองค์พระธาตุนาดูน ภายในสถาบันวิจัยวลัยรุกขเวชมีการนำบ้านเรือนอีสานในท้องถิ่นต่าง ๆ มาปลูกไว้บนสนามหญ้ากว่าสิบหลัง เรือนแต่ละหลังจัดแสดงอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวอีสาน และรวบรวมเกวียนมากกว่า 20 เล่ม มาจัดแสดงไว้เป็นพิพิธภัณฑ์เกวียนด้วย

(2) หมู่บ้านปั้นหม้อ (Handicraft Village) อยู่ที่ตำบลเขวา อำเภอเมืองมหาสารคาม ชาวบ้านที่นี่ยังคงสืบทอดวิธีการปั้นหม้อแบบโบราณตั้งแต่ยุคบ้านเชียง

(3) หมู่บ้านหัตถกรรมบ้านหนองเขื่อนช้าง (Local Woven Cloth Ban Nong Khuan Chang) ตั้งอยู่ที่ ตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง มีทั้งผ้าไหม ผ้าฝ้าย ที่ทอเป็นผืนและตัดเป็นชุดสำเร็จรูป ซึ่งลวดลายที่ทอเป็นลายเก่าแก่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลายช้าง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้าน

(4) หมู่บ้านหัตถกรรมบ้านแพง (Local Woven Cloth Ban Phaeng) ตั้งอยู่ที่ บ้านแพง อำเภอโกสุมพิสัย เป็นแหล่งทอเสื่อเก่าแก่ ลวดลายที่ทอเป็นลายเก่า เช่น ลายพินเลื้อย ลายกระจับ ลายหมี่ ลายหมากรอก เป็นต้น

- แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่

(1) วนอุทยานโกสัมพี (Kosamphi Forest Park) ตั้งอยู่ที่ บ้านหัวขวาง ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย พื้นที่วนอุทยานโกสัมพีสัย ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำชี มีสภาพเป็นป่าเบญจพรรณ เนื้อที่ประมาณ 150 ไร่ มีต้นไม้หลากหลายชนิด ทำให้ทัศนียภาพร่มรื่น นอกจากนี้ยังมี **ฝูงลิงแสมขนสีทอง** อาศัยอยู่บนพันตัว

(2) เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน (Dun Lamphan Wildlife Reserve) ตั้งอยู่ที่ ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 350 ไร่ ภายในเป็นป่าพรุน้ำจืดหรือป่าทาม ผสมกับป่าบก ทำให้มีความหลากหลายของพืชพันธุ์และสัตว์ป่า เป็นที่อยู่ของ **ปูทูลกระหม่อมหรือปูแป้ง** (Mealy Crab) เป็นปูน้ำจืดที่มีความสวยงาม รูปร่างคล้ายปูนา มีสีส้มสวยงาม 4 สี คือ ม่วง แสด เหลือง และขาว กระจดองมีสีม่วงเปลือกมันคุด ถูกค้นพบเมื่อปี.ศ. 2536 ในบริเวณป่าดุนลำพัน เนื่องจากในปีที่ถูกค้นพบเป็นปีที่ **สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์อัครราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุครบ 36 พรรษา** ชาวจังหวัดมหาสารคามจึงขอพระราชทานชื่อว่า **“ปูทูลกระหม่อม”** ปัจจุบันถูกจัดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง ลำดับที่ 14 ของสัตว์ป่าจำพวกไม่มีกระดูกสันหลัง และมีที่เดียวในประเทศไทย โดยสามารถพบเพียงแห่งเดียวที่ป่าดุนลำพันนี้ (ที่มา : วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี)

(3) หาดเจ้าสำราญ (Chaw Samran Beach) อยู่ที่บ้านวังยาว ตำบลเกิ้ง อำเภอเมืองมหาสารคาม เป็นหาดทรายที่มีลักษณะส่วนโค้งไปตามลำน้ำชีระยะทางประมาณ 800 เมตร ในฤดูแล้งน้ำในลำน้ำชีจะลดลงสามารถมองเห็นหาดทรายได้สวยงาม

(4) อุทยานวังมัจฉา (Fishes Park) ตั้งอยู่ที่ บ้านโขงกุดหวาย ตำบลเกิ้ง อำเภอเมืองมหาสารคาม มีพื้นที่เป็นเกาะล้อมรอบด้วยน้ำเป็นแหล่งปลาชุกชุมบนเกาะมีสัตว์ป่าหลากหลายชนิดเหมาะสำหรับเป็นที่พักผ่อนและดูธรรมชาติ

- วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญ นอกจากสถานที่สำคัญที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว จังหวัดมหาสารคาม ยังมีการอนุรักษ์ สืบสาน วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่สำคัญได้แก่

(1) งานนมัสการพระธาตุนาดูน (Phra That Na Dun festival) อำเภอนาดูน เป็นงานประเพณีประจำปี ซึ่งจัดขึ้นในช่วงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 3 ของทุกปี เพื่อเป็นการนมัสการองค์พระธาตุ ในงานจะมีขบวนแห่ประเพณี 12 เดือน และการแสดงตำนานนครจำปาศรี

(2) งานประเพณีบุญเบิกฟ้าหรืองานกาชาด (Bun Boek Fa Fair) จัดขึ้นในวันขึ้น 3 ค่ำเดือน 3 ของทุกปี ถือเป็นงานประเพณีประจำปีและเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด ซึ่งมีแนวความคิดที่ฟื้นฟูเกี่ยวกับการทำนา เพื่อให้คนทั้งหลายได้ตระหนักถึงความสำคัญของชาวนาและการบำรุงดิน รวมถึงจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ของชุมชน

(3) งานประเพณีบุญบั้งไฟ (Local Rocket Festival) จัดขึ้นในเดือน 6 ของทุกปี ในทุกอำเภอ

(4) งานออนซอนกลองยาว (OnSorn Klonyaew Festival) เป็นงานประเพณีที่สำคัญของชาวอำเภอลำปำ ซึ่งทุกหมู่บ้านจะมีคณะกลองยาว โดยมีการผลิตกลองยาวเสียงดี ไว้สำหรับประกวดกลองยาวชิงชนะเลิศระดับประเทศ ซึ่งจะจัดงานหลังวันมาฆบูชาประมาณ 1 เดือน หรือประมาณกลางเดือนมีนาคมของทุกปี

(5) งานประเพณีแข่งเรือยาว ลอยกระทง ล่องเรือไฟ (Boat Race, Loy Kratong, Candle Boat Festival) เป็นงานประเพณีชาวพุทธที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมากระทั่งปัจจุบัน จะจัดขึ้นในวันออกพรรษา เพื่ออนุรักษ์ส่งเสริมประเพณีอันดีงาม สถานที่จัดงานที่ยิ่งใหญ่จะจัดที่บริเวณบึงกุย ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย

(6) งานบุญพาข้าวลิงหรือบุญเลี้ยงอาหารลิง (Party Fed Monkeys) เป็นงานประจำปีของชาวอำเภอโกสุมพิสัย ยึดเอาวันที่ 2 เมษายนของทุกปีเป็นวันจัดงาน เพื่อหารายได้สมทบกองทุนจัดซื้ออาหารไว้เลี้ยงฝูงลิงตลอดทั้งปี ซึ่งเป็นการแสดงออกในการทำบุญให้ทานแก่สัตว์

ด้านการสาธารณสุข ประกันสังคมและการบริการ (Health , Social Insurance and Public Service)

สถานบริการสาธารณสุข ในจังหวัดมหาสารคาม แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

- (1) ประเภทสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ
- (2) ประเภทสถานบริการสาธารณสุขของเอกชน

การประกันสังคมและการให้บริการ โดยมีประเภทกองทุนประกันสังคมที่ให้บริการมากที่สุดในจังหวัดมหาสารคาม คือ การคลอดบุตร รองลงมา คือ การสงเคราะห์บุตรและการให้บริการผู้ว่างงาน ซึ่งสถิติในปี 2554 พบว่าจังหวัดมหาสารคาม มีจำนวนผู้สูงอายุรวมทั้งสิ้น 111,467 คน แยกเป็นชาย 49,324 คน หญิง 62,143 คน และในส่วนคนพิการ มีผู้พิการที่จดทะเบียน รวมจำนวน 19,636 ราย แยกเป็นชาย 10,734 คน เป็นหญิง 8,902 คน นอกจากนี้ยังมีคนพิการที่ยังไม่ได้รับการบริการจากภาครัฐ เช่น ยังไม่ได้รับการจดทะเบียน ถูกทอดทิ้งและยังไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือใดๆ จำนวน 1,388 คน (ที่มา : สนน.พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมหาสารคาม)

ด้านการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ (Occurrence of Natural Disasters)

จังหวัดมหาสารคาม เป็นจังหวัดที่นับว่าประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ อยู่หลายด้านและเป็นประจำทุกปี เช่น ภัยแล้ง อุทกภัย และวาทภัย โดยสถิติในปี 2554 ประสบปัญหาด้านภัยแล้ง จำนวน 167,495 ครัวเรือน ประสบปัญหาด้านอุทกภัย จำนวน 3,143 ครัวเรือน ประสบปัญหาด้านวาทภัย จำนวน 1,664 ครัวเรือน นอกจากนี้ยังได้รับความเดือดร้อนจากภัยอื่น ๆ เช่น ภัยจากฟ้าผ่า ภัยจากศัตรูพืช เป็นต้น

ด้านการเกิดและการป้องกันอาชญากรรม (Occurrence and Prevention of Crime)

ประชาชนในจังหวัดมหาสารคาม นับว่าได้รับการดูแลให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในจังหวัดเป็นอย่างดี แต่ในปัจจุบันพบว่าบางพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น บริเวณใกล้มหาวิทยาลัย โดยมีอัตราการขยายตัวของชุมชนเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีปัจจัยที่เอื้อต่อการเกิดอาชญากรรมได้ง่าย เนื่องจากมี หอพัก ห้องเช่า ร้านค้า ร้านเกมส์ ร้านอินเทอร์เน็ต เป็นจำนวนมาก และนอกจากนี้พบว่า มีการจับกุมเกี่ยวกับคดียาเสพติดเกิดขึ้นในบางพื้นที่

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Natural Resource and Environment)

ทรัพยากรดิน ดินในจังหวัดมหาสารคาม สามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. กลุ่มดินไร่ มีพื้นที่ครอบคลุมทางทิศตะวันตกของจังหวัด อยู่ในบางส่วนของอำเภอลำปุมและอำเภอกำแพงแสน กลุ่มดินไร่ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณทิศตะวันตกของจังหวัด บริเวณอำเภอกอสมพิสัย อำเภอบรบือ และอำเภอนาเชือก
2. กลุ่มดินนา มีพื้นที่ครอบคลุมทางทิศเหนือและทิศใต้ของจังหวัด แยกออกเป็นกลุ่มย่อยตามคุณสมบัติของดินได้ 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มดินนาทั่วไป ครอบคลุมพื้นที่อำเภอยางชุมน้อย อำเภอลำปุม อำเภอนาคู อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย และบางส่วนของอำเภอมือง และ 2) กลุ่มดินนาดี อยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำชีทางทิศเหนือของจังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ของอำเภอกอสมพิสัยและอำเภอกันทรวิชัย และบางส่วนของทางตอนใต้ของจังหวัด
3. กลุ่มดินคละ ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณตอนกลางของจังหวัด แบ่งเป็น กลุ่มดินไร่ทั่วไปคละกับดินนาทั่วไป ครอบคลุมพื้นที่ อำเภอมือง อำเภอบรบือ อำเภอนาเชือก อำเภอนาคู และอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย และกลุ่มดินไร่ทรายคละกับดินไร่ทั่วไป อยู่ในพื้นที่อำเภอมือง อำเภอกำแพงแสน และอำเภอลำปุม

ปัญหาดินเค็ม พบว่ามีกระจายทั่วไปทางตอนกลางและตอนล่างของจังหวัด จำแนกตามระดับความเค็มดังนี้

- 1) ดินเค็มน้อย (Slightly Salt affected Areas) เป็นบริเวณที่พบคราบเกลือปริมาณน้อยกว่า 1% ของพื้นที่ มีอยู่ประมาณ 1 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 32 ของพื้นที่นาในจังหวัด ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อำเภอยางชุมน้อย อำเภอกอสมพิสัย อำเภอบรบือ อำเภอนาเชือก อำเภอลำปุมและอำเภอยักษ์ภูมิพิสัย ทั้งนี้พื้นที่ดินเค็มน้อยหากมีการใช้ประโยชน์ดินอย่างไม่เหมาะสม เกลือจากน้ำใต้ดินมีโอกาสที่จะแพร่กระจายทำให้ดินแปรสภาพไปเป็นดินเค็มปานกลาง หรือ เป็นดินเค็มมาก

2) ดินเค็มปานกลาง (Moderately Salt affected Areas) คือพื้นที่บริเวณที่พบคราบเกลือ กระจายกระจายตามผิวดินมีปริมาณ 1 – 10 % ของพื้นที่ มีปริมาณรองลงมาครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 1.7 แสนไร่ คิดเป็นร้อยละ 5 ของพื้นที่ จังหวัดอยู่ในที่ราบในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย

3) ดินเค็มมาก (Highly Salt affected Areas) คือ บริเวณที่พบคราบเกลือตามผิวดินกระจาย กระจายอยู่ทั่วไปมีปริมาณมากกว่า 10 % ของพื้นที่ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 1.7 แสนไร่ คิดเป็นร้อยละ 5 ของพื้นที่จังหวัดอยู่ในบริเวณอำเภอลำปำ

ทรัพยากรป่าไม้ สภาพป่าไม้ของจังหวัดส่วนใหญ่เป็นป่าเต็งรัง อยู่ทางทิศใต้ของจังหวัด บริเวณอำเภอภู ภู อำเภอบรบือ อำเภอนาเชือก อำเภอนาคู และอำเภอลำปำ มีป่าสงวนแห่งชาติ 10 แห่ง วนอุทยาน 2 แห่ง คือ วนอุทยานโกสัมพี และวนอุทยานชีหลง มีสวนรุกชาติ 2 แห่ง คือ สวนรุกชาติพุทธมณฑลและ สวนรุกชาติท่า สองคอน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า 1 แห่ง คือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดงลำพัน และเนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ป่าไม้น้อย จึงทำให้ระบบนิเวศไม่มีความอุดมสมบูรณ์และเป็นอุปสรรคไม่เอื้ออำนวยต่อการทำเกษตรกรรม นอกจากนี้ยังมี ปัญหาการบุกรุกทำลายป่าไม้ซึ่งในระยะที่ผ่านมาพบว่ามีกรลักลอบตัดไม้อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะไม้พยุง ไม้เต็งไม้ รัง หรือไม้ใช้สอยเพื่อการก่อสร้างบ้านซึ่งมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง

ทรัพยากรสัตว์ป่า จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ที่มีความสำคัญของการอนุรักษ์สัตว์ป่า ดังนี้

1. เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดงลำพัน พบว่ามีสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 8 ชนิด นกมากกว่า 81 ชนิด สัตว์ สะเทินน้ำสะเทินบก (ครึ่งน้ำครึ่งบก) 6 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน 10 ชนิด ผีเสื้อกลางคืน 33 ชนิด ปลาน้ำจืด 23 ชนิดและ ปูทุกละห่อม ซึ่งมีแห่งเดียวในโลกพบ 32,833 ตัว ซึ่งมีปริมาณเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา

2. วนอุทยานโกสัมพี โดยมีลิงป่าจำนวนมากถึง 540 ตัว แบ่งออกเป็น 2 ผุ้ ทั้งนี้ยังไม่พบว่ามี ปัญหาหรือภัยคุกคามผลกระทบต่อสัตว์ป่า แต่พบปัญหาฝูงลิงเข้าไปหาอาหารในชุมชน บ้านเรือน สร้างความเดือดร้อน แก่ชาวบ้าน เนื่องจากเขตวนอุทยานอยู่ติดกับชุมชน ทางอำเภอโกสัมพีสัยและวนอุทยาน จึงแก้ไขปัญหาโดยการ จัด งานประเพณีบุญพาวัวลิงเพื่อหารายได้เข้ากองทุนอาหารสำหรับลิงเหล่านั้น

ทรัพยากรน้ำ สภาพทั่วไปของกลุ่มน้ำในจังหวัด มีพื้นที่อยู่ในเขตลุ่มน้ำชี , มูล โดยมีแม่น้ำชีไหลผ่านตัว จังหวัด ความยาวรวมประมาณ 110 กม. และมีพื้นที่อยู่ในเขตลุ่มน้ำหรือลำน้ำสาขาจำนวนมาก เช่น ลำน้ำชีส่วนที่ 3 และ 4 ลำน้ำพองตอนล่าง ลำห้วยสายบาตร ลำปาวตอนล่าง ลำพังชู ลำปลับปลา ลำเตา ลำเสียวใหญ่ และลำ น้ำมูลในบางส่วน โดยมีพื้นที่อยู่ในเขตลุ่มน้ำประมาณ 3,412,081 ไร่ จาก 14,797,551 ไร่ คิดเป็น 23 % ของพื้นที่ ลุ่มน้ำทั้งหมด

การจัดการคุณภาพน้ำ จังหวัดมหาสารคาม ได้มีการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำโดย สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค ที่ 10 และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ซึ่งผลการตรวจวิเคราะห์สถานการณ์คุณภาพ แหล่ง น้ำในปี 2533 พบว่า คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์คุณภาพผิวดินระดับที่ 3 ซึ่งแม่น้ำชีถูกกำหนดให้เป็นแหล่งน้ำผิวดินนะ ดับ 4 โดยมีสถานีตรวจวัดคุณภาพน้ำบริเวณแม่น้ำชีได้แก่ สถานีวัดวารินทราวาส ตำบลท่าตม อำเภอเมือง มหาสารคาม , สถานีสะพานบ้านดินดำ ตำบลเก็ง อำเภอเมืองมหาสารคาม และสถานีสะพานบ้านคุ้มใต้ ตำบลหัว ขวาง อำเภอโกสัมพีสัย

การจัดการน้ำเสีย ส่วนใหญ่พบว่ามีแหล่งกำเนิดมาจากอาคารบ้านเรือน โรงเรียน โรงพยาบาล คลินิก เอกชน ร้านอาหาร ภัตตาคาร โรงแรม สถานีบริการน้ำมัน ตลาดสด โรงฆ่าสัตว์ เป็นต้น ปัจจุบัน มีเทศบาลเพียง 2

แห่ง ที่มีระบบบำบัดน้ำเสีย คือ เทศบาลตำบลหัวขวาง และเทศบาลเมืองมหาสารคาม อย่างไรก็ตามระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาลเมืองมหาสารคาม สามารถรองรับน้ำเสียจากชุมชนได้เพียง 47.2 ตารางกิโลเมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 23.10 ของพื้นที่เทศบาล (ที่มา : สนง.ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมหาสารคาม)

การจัดการขยะมูลฝอย จังหวัดมหาสารคาม มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นวันละ 420 ตัน ในเขตเทศบาลเกิดขึ้นรวมวันละ 100 ตัน ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 124 แห่ง เกิดขึ้นรวมวันละ 320 ตัน โดยจังหวัดมีอัตราการเกิดขยะมูลฝอย วันละ 0.99 กิโลกรัม/คน/วัน ในเขตเทศบาลเมืองมีปริมาณมากที่สุด คือ 43 ตัน/วัน ทั้งนี้ประสิทธิภาพในการเก็บขนขยะมูลฝอย พบว่า เทศบาลเมืองมหาสารคาม สามารถเก็บขนขยะมูลฝอยได้ 40 ตัน/วัน มีปริมาณขยะตกค้าง 3 ตัน/วัน ส่วนเทศบาลตำบล พบว่า เทศบาลตำบลแวงน่าง เทศบาลตำบลแกดำ เทศบาลตำบลเชียงยืน เทศบาลตำบลนาตูนและเทศบาลตำบลหนองแสง สามารถเก็บขนขยะมูลฝอยได้ร้อยละ 100 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น (ที่มา : สนง.ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดมหาสารคาม)

วิสัยทัศน์องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ

“พัฒนาการศึกษา ไร่นาปลอดสารพิษ เศรษฐกิจก้าวหน้า รักษาป่าและสิ่งแวดล้อม น้อมนำอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม สืบสานภูมิปัญญาชาวบ้าน”

1. พันธกิจ (Mission)

1. ส่งเสริมการศึกษาให้ประชาชนทั้งในระบบนอกระบบและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย
2. รณรงค์ให้ประชาชนเลิกใช้ปุ๋ยเคมี และงดใช้สารเคมีกำจัดแมลงและวัชพืช
3. ส่งเสริม สนับสนุนการประกอบอาชีพของประชาชนทุกหมู่บ้านเพื่อสร้างรายได้เสริม
4. ดูแลรักษาป่าไม้ กำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสียป้องกันมลพิษ
5. การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่
6. การพัฒนาศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็งโดยมุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลาง
7. การพัฒนาบัวคือให้นำอยู่สร้างความเรียบร้อยปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจัดการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนและสร้างความเป็นธรรมให้ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ
8. อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

นโยบายการพัฒนาท้องถิ่น ปี 2566 – 2570

แนวทางการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

ประกอบด้วย 6 แผนงาน ดังนี้

1.ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้าน พัฒนาเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์/เป้าหมาย	แนวทางการดำเนินงาน	โครงการ/กิจกรรม
<p>1.ประชาชนร้อยละ 85 มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้เสริม รายได้ไม่น้อยกว่า 20,000 บาท/ครอบครัว/ปี</p> <p>2. ประชาชนร้อยละ 75 มีอาชีพเสริม มีรายได้หมุนเวียนและทำให้เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง</p>	<p>1. ประสานขอรับผลิตภัณฑ์จากโรงงานมาให้ประชาชนประกอบชิ้นส่วนหรือเย็บเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นหัตถกรรม</p> <p>2. ส่งเสริมกลุ่มอาชีพผลิตสินค้า OTOP เพื่อให้มีคุณภาพและสามารถแข่งขันได้</p> <p>3. สร้างงานให้ชุมชนโดยให้ผู้แทนโรงงาน บริษัทอุตสาหกรรมมาลงทุนโดยจ้างงานในตำบลหมู่บ้านชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้ผู้ว่างงาน</p>	<p>1.โครงการอบรมผลิตชิ้นส่วนอะไหล่เครื่องจักรกล เพื่อให้สามารถประกอบชิ้นส่วนได้</p> <p>2. โครงการรับซื้อผลิตภัณฑ์จากกลุ่มอาชีพในตำบลส่งขายตามตลาดต่างจังหวัด</p> <p>3. โครงการกองทุนกู้เงินหมุนเวียนในกลุ่มอาชีพดอกเบี๋ยต่ำ</p> <p>4. โครงการแทรกแซงราคาผลผลิตทางการเกษตรเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร</p>

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้าน พัฒนาสังคม

วัตถุประสงค์/เป้าหมาย	แนวทางการดำเนินงาน	โครงการ/กิจกรรม
<p>1. ประชาชนร้อยละ 80 มีคุณภาพชีวิตตามมาตรฐาน</p> <p>2. ประชาชนร้อยละ 50 มีทัศนคติยึดค่านิยมแบบเดิมด้านความเชื่อ ด้านการรับประทานและด้านการรักความสนุก</p> <p>3. เยาวชนยังขาดความสนใจวัฒนธรรมประเพณี ขนบธรรมเนียม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและห่างไกลจากยาเสพติดอบายมุขทุกประเภท</p>	<p>1. ส่งเสริมอบรมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น</p> <p>2. ส่งเสริมแนะนำให้ลดละเลิกอบายมุขและการพนันทุกชนิด</p> <p>3. ส่งเสริมให้เกิดมีจิตสำนึกรักวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น</p>	<p>1. โครงการอบรมเสริมสร้างการออกกำลังกายให้มีสุขภาพดีขึ้น</p> <p>2. โครงการฝึกอบรมอาชีพเสริมด้านเกษตรกรรม หัตถกรรมและเทคโนโลยี</p> <p>3. โครงการฝึกอบรมการผลิตสินค้าหัตถกรรม</p> <p>4. โครงการอนุรักษ์วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี</p> <p>5. โครงการแข่งขันกีฬาสามัคคีสี่วัยด้านภัยยาเสพติด</p>

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้าน โครงสร้างพื้นฐาน

วัตถุประสงค์/เป้าหมาย	แนวทางการดำเนินงาน	โครงการ/กิจกรรม
<p>1. การคมนาคมระหว่างหมู่บ้านร้อยละ 20 ถนนชำรุดทรุดโทรมเป็นหลุมเป็นบ่อ การสัญจรไปมาไม่สะดวกและเป็นอันตราย</p> <p>2. การติดตั้งโคมไฟฟ้าสาธารณะหมู่บ้าน เพื่อให้ส่องสว่างและความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและทางราชการ</p> <p>3. ให้ประชาชนมีเอกสารสิทธิในที่ทำกินมากกว่าร้อยละ 70</p>	<p>1. ก่อสร้างถนนลาดยางเชื่อมระหว่างหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ</p> <p>2. สนับสนุนงบประมาณติดตั้งโคมไฟฟ้าสาธารณะทุกหมู่บ้าน</p> <p>3. ดำเนินการประสานงานกับที่ดินจังหวัดมาสำรวจและรังวัดเพื่อปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาล</p>	<p>1. โครงการก่อสร้างถนนลาดยางบ้านโคก หมู่ 3 – บ้านหนองบัว หมู่ 4 และบ้านหนองค้อ หมู่ 5</p> <p>2. โครงการติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะภายในหมู่บ้านและองค์การบริหารส่วนตำบล</p> <p>3. โครงการออกเอกสารสิทธิที่ดิน</p> <p>4. โครงการแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน</p>

5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้าน การเมืองและการบริหาร การจัดการ

วัตถุประสงค์/เป้าหมาย	แนวทางการดำเนินงาน	โครงการ/กิจกรรม
<p>1. ให้คณะผู้บริหาร สมาชิก อบต. พนักงานส่วนตำบล มีความรู้เข้าใจระเบียบ บทบาทตามอำนาจหน้าที่ องค์การบริหารส่วนตำบล</p> <p>2. มีการเก็บภาษีเพื่อให้ได้เกินกว่าร้อยละ 90 ทำให้มีรายได้มาพัฒนา อบต.</p> <p>3. ประสานงานกับหน่วยงานราชการเพื่อร่วมการพัฒนาในทุกด้าน</p> <p>4. จัดหาอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสาร วิทยุสื่อสาร หอกระจายข่าว เพื่อแจ้งเหตุด่วนเหตุร้ายได้ทัน</p>	<p>1. จัดการฝึกอบรมทัศนศึกษาดูงาน หน่วยงานมีธรรมาภิบาลและเป็นต้นแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>2. จัดการประชุมประชาคมตำบล หมู่บ้าน เพื่อแจ้งรายละเอียดการเก็บภาษีให้ประชาชนเข้าใจ</p> <p>3. มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสัมมนาในรูปแบบที่สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน</p> <p>4. ขอดัดตั้งระบบหอกระจายข่าว หมู่บ้าน โดย อบต. เป็นแม่ข่าย ควบคุมการใช้เสียง</p>	<p>1. โครงการฝึกอบรมทัศนศึกษาดูงาน เพื่อเพิ่มวิสัยทัศน์</p> <p>2. โครงการประชาคมตำบล หมู่บ้าน เพื่อรับฟังความคิดเห็นประชาชน</p> <p>3. โครงการแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินของ อบต.</p> <p>4. โครงการพัฒนาและแข่งขันกีฬาเชื่อมความสัมพันธ์</p> <p>5. โครงการติดตั้งหอกระจายข่าวระบบที่ใช้วิทยุโทรศัพท์สามารถควบคุมได้ทุกหมู่บ้านและอินเทอร์เน็ตเชื่อมตำบล หมู่บ้าน</p>

6. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์/เป้าหมาย	แนวทางการดำเนินงาน	โครงการ/กิจกรรม
<p>1. ทำให้ประชาชนร้อยละ 90 เกิดจิตสำนึกมีความรักป่าอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ</p> <p>2. ทำให้ประชาคมมีการตรวจเฝ้าระวังป่าโคกหินลาดและป่าสงวนแห่งชาติ</p>	<p>1. ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ป่าดูแลสิ่งแวดล้อม บำบัดน้ำเสีย ฟื้นฟูสภาพดิน ป่าและภูเขา</p> <p>2. ส่งเสริมการเฝ้าตรวจจัดเวรยามดูแลผู้ที่ลักลอบตัดไม้ทำลายป่าเผาป่าเพื่อทำไร่</p>	<p>1. โครงการปลูกต้นราชพฤกษ์ตามสองข้างถนนเฉลิมพระเกียรติและที่สาธารณะ เสื่อมโทรม ป่าชุมชนของหมู่บ้าน</p> <p>2. โครงการฝึกอบรมอาสาสมัครดูแลเฝ้าตรวจรักษาป่า พร้อมทั้งมีการจับกุมและนำส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจ</p>

แนวทางการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริมอาชีพตามความต้องการของประชาชน
2. เพื่อให้ประชาชนจัดตั้งกลุ่มอาชีพ เพื่อระดมทุนหารายได้เสริมให้แก่ครอบครัว
3. เพื่อลดหนี้สินของประชาชนและเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนสูงขึ้น
4. เพื่อให้มีการจัดการเชื่อมการพัฒนารายได้ส่งเสริมอาชีพและแหล่งท่องเที่ยว

เป้าหมายการพัฒนา

- เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกิดทักษะในการประกอบอาชีพและสร้างรายได้ของกลุ่มบุคคลเพิ่มมากขึ้น
- เพื่อส่งเสริมอาชีพของกลุ่มยกระดับสินค้าชุมชน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ให้มีชื่อเสียง เป็นการเพิ่มรายได้สูงขึ้น

แนวทางการดำเนินงาน

- จัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจในการประกอบอาชีพเสริมรายได้แก่ประชาชน
- นำกลุ่มไปทัศนศึกษาดูงาน กลุ่มอาชีพที่ประสบความสำเร็จ

2. แผนงานด้านพัฒนาสังคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและสาธารณสุข
2. เพื่อให้ประชาชนและเยาวชนรุ่นหลังมีความเข้าใจประเพณี ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสืบสานให้คงอยู่ต่อไป
3. เพื่อพัฒนาศักยภาพและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน
4. เพื่อส่งเสริมสถานศึกษาในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนากีฬาเยาวชนและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดที่แพร่ระบาดให้หมดสิ้นไป

เป้าหมายการพัฒนา

- แก้ไขปัญหาในเรื่องประชาชนยังสนใจสุขภาพตนเองน้อยเกินไป
- แก้ไขปัญหา ประชาชนชอบอบายมุขและเล่นการพนันทุกประเภท
- แก้ไขปัญหาให้ประชาชนมีจิตสำนึกและให้ความร่วมมือกิจกรรมด้านศาสนาวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น

แนวทางการดำเนินงาน

1. ก่อสร้างสวนสุขภาพและสถานที่ออกกำลังกายลานกีฬาอเนกประสงค์ตำบล
2. อบรมประชุมชี้แจง ประชาสัมพันธ์ รมรงค์ให้ประชาชนลดละเลิกอบายมุข
3. อบรมสัมมนาด้านสาธารณสุข การเดินแอโรบิก การร่ำมวยจีน การเดินจ็อกกิ้ง รวมทั้งการเล่นกีฬาที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ

3. แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปรับปรุง ซ่อมแซมสภาพถนนสะพานให้อยู่ในสภาพใช้งานได้
2. เพื่อปรับปรุง ติดตั้งคอมพิวเตอร์สาธารณะภายในหมู่บ้านครบทุกหมู่บ้าน
3. เพื่อปรับปรุงการวางท่อระบายน้ำ ขยายเขตประปาให้ใช้การได้อยู่เสมอ
4. เพื่อแก้ไขปัญหาท่อระบายน้ำเสียของหมู่บ้านและก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย

เป้าหมายการพัฒนา

- เพื่อแก้ไขการคมนาคมถนนระหว่างหมู่บ้านยังไม่ได้มาตรฐาน บางหมู่บ้าน ฤดูฝนจะเดินทางสัญจรไปมาลำบากเป็นอันตรายแก่ประชาชน
- เพื่อให้ประชาชนมีไฟฟ้าส่องสว่างตามแนวทางแยกในหมู่บ้านลดอันตรายการขับขี่และเพิ่มความปลอดภัยในทรัพย์สินของประชาชนไม่ถูกโจรกรรม

แนวทางการดำเนินงาน

1. ก่อสร้างปรับปรุง ซ่อมแซมถนนเชื่อมระหว่างหมู่บ้านและตำบลใกล้เคียง
2. ดำเนินการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เป็นมาตรฐานเดียวกัน
3. ขยายเขตไฟฟ้าให้เพียงพอต่อประชาชนและติดตั้งโคมไฟฟ้าสาธารณะเพื่อให้ส่องสว่างทั่วถึงทุกบ้าน

4. แผนพัฒนาการเมืองการบริหาร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจเกิดทักษะในการปฏิบัติงาน
2. เพื่อให้การประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจและเอกชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สะดวกรวดเร็วทันเวลาและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี
3. เพื่อเป็นการพัฒนาการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มมากขึ้น
4. เพื่อให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกมีความตื่นตัวทางการเมืองให้ความสนใจต่อการเลือกตั้งเพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย
5. เพื่อให้เป็นการพัฒนาฝึกอบรมสัมมนา ผู้บริหาร สมาชิก อบต.และพนักงานส่วนตำบลปฏิบัติงานด้วยความชำนาญ ถูกต้องตามระเบียบ

เป้าหมายของการพัฒนา

- เพื่อให้คณะผู้บริหาร สมาชิก อบต. และพนักงานส่วนตำบล มีความรู้เข้าใจในกฎหมายระเบียบต่างๆ ดีขึ้น
- เพื่อให้การประสานงานระหว่างหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สะดวกรวดเร็ว ทันเวลาและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี
- เพื่อเป็นการส่งเสริมเผยแพร่กิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ประชาชนทราบถึงอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบล หมู่บ้านและชุมชนต่างๆ
- เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างควมมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของ ผู้บริหาร สมาชิก อบต.และพนักงานส่วนตำบล

แนวทางการดำเนินงาน

- จัดฝึกอบรมสัมมนา ทัศนศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและนำประสบการณ์ที่ได้รับมาพัฒนา อบต. ให้เจริญก้าวหน้า

- ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ของ อบต. ดีขึ้น
- จัดทำเอกสาร แผ่นพับ เผยแพร่ภารกิจที่ได้ปฏิบัติงานให้ประชาชนทราบ
- จัดทำโครงการ อบต. สัญจร เพื่อพบประชาชนทุกหมู่บ้านรับฟังปัญหาและ

แนวทางตามข้อเสนอเพื่อนำมาแก้ไข

6. แผนงานพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ประชาชนตระหนักและเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าไม้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- 2. เพื่อให้ประชาชนเกิดความรักหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นให้คงอยู่
- 3. เพื่อป้องกันการตัดไม้ทำลายป่าบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติโคกหินลาด
- 4. เพื่อเป็นการรักษาสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศให้เกิดความสมดุล

เป้าหมายการพัฒนา

- เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษ ทำลายสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น
- เพื่อป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า บุกรุกที่สาธารณะและที่ป่าสงวนแห่งชาติ
- เพื่อกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลรวมทั้งหาที่ทิ้งให้ถูกสุขลักษณะ
- เพื่อบำบัดน้ำเสียจากหมู่บ้านและมีบ่อบำบัดน้ำเสีย

แนวทางการพัฒนา

1. จัดการฝึกอบรมให้ประชาชน เยาวชน นักเรียน นักศึกษามีจิตสำนึกในการรักษาธรรมชาติให้มีความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม

- 2. ปรับปรุงและหาที่ทิ้งขยะ มูลฝอยและสิ่งปฏิกูลให้เป็นไปตามหลักสุขาภิบาล
- 3. ก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย ติดตั้งบ่อดักไขมันตามข้อบัญญัติ จากบ้านเรือนของประชาชน

ที่ก่อสร้างใหม่

- 4. จัดโครงการณรงค์ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น ลดมลพิษให้น้อยลง
- 5. โครงการปลูกต้นราชพฤกษ์เนื่องในวันครบรอบ เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้า

พระบรมราชินีนาถ ฯ โดยปลูกที่สองข้างถนนที่สาธารณะเสื่อมโทรมและตามที่เหมาะสม

- 6. โครงการปลูกต้นราชพฤกษ์ เติบโตองค์กรฯ
- 7. โครงการอาสาสมัครดูแลรักษาต้นไม้สองข้างถนนและในที่สาธารณะเพื่อให้มีผู้ดูแลรักษาและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนในการสร้างจิตสำนึก
- 8. โครงการฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกันไฟป่า เพื่อดูแลจัดเวรยามออกตรวจป่าสงวนแห่งชาติโคกหินลาดในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ
- 9. โครงการสร้างจิตสำนึกในระบบครอบครัว ไม่ตัดต้นไม้แต่ช่วยกันปลูกเพิ่มขึ้น
- 10. โครงการปลูกป่าไม้เฉลิมพระเกียรติ

ส่วนที่ 5

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ส่วนที่ 5

ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น

1. ประเด็นหลักการพัฒนาและแนวทางการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ ประเด็นหลักในการพัฒนาที่สำคัญมีอยู่ 4 ประเด็น

1. การพัฒนาจากปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. การพัฒนาจากความต้องการของประชาชนในพื้นที่
3. การพัฒนาจากนโยบายของคณะรัฐมนตรี จังหวัด อำเภอและผู้บริหารท้องถิ่น
4. การพัฒนาจากศักยภาพของท้องถิ่นที่มีอยู่

สรุปประเด็นหลักการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวคือ

1. การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน
2. การพัฒนาสังคม อบรมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นมีการออกกำลังกาย
3. ส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกรักวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้าน
4. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานก่อสร้างถนนปรับปรุงซ่อมแซมให้ใช้การได้สะดวก
5. การพัฒนาแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคเพื่อการเกษตรกรรม
6. การพัฒนาด้านการเมืองและการบริหาร
7. การพัฒนาด้านการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542
8. การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
9. การพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริการประชาชนทั้งในและนอกเวลาราชการ
10. การป้องกันและปราบปรามปัญหายาเสพติดและการรักษาความสงบเรียบร้อยปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่

2. แนวทางการพัฒนาในช่วงห้าปี

- 2.1 ก่อสร้างปรับปรุงแก้ไขและบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค เช่น ถนน ท่อระบายน้ำ ไฟฟ้า น้ำประปา และก่อสร้างสะพานข้ามห้วยเหวเรือชุด
- 2.2 พัฒนาปรับปรุงระบบการออกกำลังกาย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้ประชาชนได้ให้ความสำคัญในการรักษาสุขภาพและการออกกำลังกายเล่นกีฬาเดินแอโรบิค
- 2.3 ส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ของประชาชนให้ถาวรยั่งยืน
- 2.4 การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและการรักษาความสงบเรียบร้อยความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยการฝึกอบรมอาสาสมัครรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้านและตำบล
- 2.5 การช่วยเหลือทางโรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านสื่อการสอน อาหารกลางวัน นมโรงเรียน รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณจัดงานวันเด็กแห่งชาติและกิจกรรม

2.6 ส่งเสริมฝึกอบรมการพัฒนาจิตสำนึกให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

2.7 พัฒนาด้านบุคลากรเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการฝึกอบรมเพื่อให้เข้าใจระเบียบ กฎ

ข้อบังคับ ในการจัดซื้อจัดจ้างโดยเป็นตัวแทนเพื่อสร้างความเข้าใจกับประชาชน

2.8 การพัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้อุปกรณ์ ยานพาหนะและสถานที่ปฏิบัติงานให้สามารถใช้งานได้อยู่เสมอเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและเป็นที่ยอมรับของประชาชน

2.9 การพัฒนาด้านสื่อสารคอมพิวเตอร์โดยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เข้ามาขอใช้อินเทอร์เน็ตตำบลหรือให้กลุ่มอาชีพได้มีการประกาศขายสินค้าของกลุ่มโดยผ่าน E-Commerce และเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนทุกหมู่บ้าน

2.10 การพัฒนาปรับปรุงการศึกษาเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กับเทคโนโลยี

ส่วนที่ 5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น

ลำดับที่	ยุทธศาสตร์การพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	โครงการ
1	ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	1.1 ปรับปรุงซ่อมแซมสภาพถนน สะพาน ทางเท้าและท่อระบายน้ำ 1.2 ติดตั้งโคมไฟฟ้าและขยายเขตไฟฟ้า	1.1.1 ก่อสร้างถนนลาดยางและถนน คสล. 1.1.2 ก่อสร้างถนนลงหินลูกรังและวางท่อระบายน้ำ 1.1.3 ก่อสร้างท่อระบายน้ำเสียและบ่อบำบัดน้ำเสีย 1.1.4 ติดตั้งโคมไฟฟ้าสาธารณะในหมู่บ้าน 1.1.5 ขยายเขตไฟฟ้าให้เพียงพอและไฟฟ้าสำหรับเกษตรกรรม
2	ด้านพัฒนาสังคม	2.1 ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ ของประชาชน	2.1.1 อบรบและสนับสนุนการบริการด้านสาธารณสุข 2.1.2 รณรงค์ให้ประชาชนลด ละเลิกอบายมุข 2.1.3 ก่อสร้างสวนสุขภาพใช้ออกกำลังกายและสวนหย่อมเป็นที่ พักผ่อน
3	ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ	3.1 พัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้ประชาชน	3.1.1 ฝึกอบรมอาชีพให้แก่ประชาชนและผู้พิการ 3.1.2 จัดหาอาชีพเสริมให้แก่ผู้มีรายได้น้อยและผู้พิการ ผู้สูงอายุ 3.1.3 ก่อสร้างศูนย์ฝึกอาชีพประชาชน 3.1.4 จัดทัศนศึกษา ดูงาน อบรม ที่ประสบความสำเร็จ 3.1.5 ปรับปรุงและพัฒนาสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน

ลำดับที่	ยุทธศาสตร์การพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	โครงการ
4	ด้านพัฒนาการศึกษา	<p>4.1 เพิ่มช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชน</p> <p>4.2 สนับสนุนงบประมาณ เพื่อจัดการศึกษาในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล</p>	<p>4.1.1 โครงการก่อสร้างห้องสมุดประจำตำบล</p> <p>4.1.2 โครงการอินเทอร์เน็ตตำบลเพื่อประชาชน</p> <p>4.1.3 อบรมเยาวชนให้เกิดจิตสำนึกรักประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น</p> <p>4.2.1 สนับสนุนงบประมาณให้ประชาชนผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ ศึกษาที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบล</p> <p>4.2.2 อบรมส่งเสริมอาชีพให้เยาวชนมีอาชีพเสริมรายได้ เพื่อใช้เป็นทุนการศึกษาต่อ</p> <p>4.2.3 จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ตามอัยาศัยแบบครบวงจร</p>
5	ด้านการเมืองการบริหาร การบริหารการจัดการ	<p>5.1 ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานของ อบต. ให้ประชาชน</p> <p>5.2 จัดหาเครื่องมือ เครื่องใช้และอุปกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ</p>	<p>5.1.1 จัดทำเอกสาร ข้อมูลเผยแพร่สถานีวิทยุและสื่อมวลชนอื่นๆ</p> <p>5.1.2 ฝึกอบรม สัมมนาผู้บริหาร สมาชิก อบต. และพนักงานส่วนตำบลให้เข้าใจระเบียบดีขึ้น</p> <p>5.2.1 จัดซื้ออุปกรณ์สื่อสารติดตั้งอินเทอร์เน็ตตำบล</p> <p>5.2.2 จัดการติดตั้งหอกระจายข่าวหมู่บ้านโดยให้ อบต. เป็นแม่ข่ายสามารถควบคุมได้ทั้งตำบล</p>

ลำดับ ที่	ยุทธศาสตร์การ พัฒนา	แนวทางการพัฒนา	โครงการ
6	ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	<p>6.1 สร้างจิตสำนึกและตระหนักใน การดูแลรักษา ป่าไม้ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม</p> <p>6.2 จัดการระบบบำบัดน้ำเสีย</p> <p>6.3 ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล</p>	<p>6.1.1 รณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้าง จิตสำนึกให้เยาวชนดูแลรักษาป่า อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p> <p>6.1.2 ฝึกอบรมอาสาสมัครดูแลรักษาป่าโคก หินลาด</p> <p>6.1.3 ฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกันระวางไฟ ป่า</p> <p>6.2.1 ก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำ เสีย กับดักไขมัน</p> <p>6.3.1 ทาที่ทิ้งขยะโดยขอใช้ร่วมกับเทศบาล เมือง</p> <p>6.3.2 จัดตั้งถังขยะในหมู่บ้าน โรงเรียน สถานีนามัย และวัด</p> <p>6.3.3 จัดซื้อรถขยะ และถังขยะภายในพื้นที่ อบต.</p>